Kur’an’ı Anlama Kılavuzu

İstişare Yayınları:
Dizgi, Mizanpaj: Erciyes Grafik 3413431
Kapak: Erciyes Grafik 3413431
Baskı:
Cilt:

1. Baskı, 1993 (Yeniden Kur'an'a dönüş)
2.Baskı, 1999

KUR'AN'I ANLAMA KILAVUZU

Şaban Piriş

2. Baskı

İstişare Yayınları

İstişare Yayınları: .....

1. Baskı: 1999

Dizgi, Mizanpaj: Erciyes Grafik 341 34 31

Kapak Tasarım: Erciyes Grafik 341 34 31

Baskı:

Cilt:

Şaban Piriş

1965'te Kayseri'nin Hisarcık Beldesinde doğdu. ilkokulu Kayseri'de, orta ve lise eğitimini Kayseri ve İstanbul'da tamamladı.

1985'te Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fak. Tarih bölümünü kazandı. 1987'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat fakültesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları bölümü Fars Dili ve Edebiyatı Anabilimdalına, oradan da Arap Dili ve Edebiyatına geçiş yaparak oradan mezun oldu. Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde bir süre yüksek lisans çalışması yaptı.

1991'de Hanif Yayıncılığı kurarak yayın hayatına atıldı. Orta öğretimde öğretmenlik görevinde bulundu. Yayınlanmış bir çok eseri vardır. Çeşitli gazete ve dergilerde yazdı, radyo programları yaptı.

Yazar evli ve iki çocuk babasıdır. Yayınlanmış eserlerinden bazıları şunlardır:

1. Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Anlamı

2. Kur'an Okulu (Kur'an Tefsiri)

3. Kur'an Işığında Müslüman

4. Yeniden Kur'an'a Dönüş (Kur'an'ı Anlama Kılavuzu)

5. Kur'an Kavramları Serisi (7 kitapçık)

6. Hz. İbrahim

Yazarın yayına hazırladığı diğer eserlerinden bazıları:

1. Okuma Kılavuzu

2. Hz. Osman

3. Kur'anî Duâ

4. Kur'an-ı kerim'de Allah'ın Buyrukları

İçindekiler

Önsöz
I. Bölüm
Kur'an Hakkında Genel Bilgiler
Allah'ın Vahyi Oluşu
Muhammed (s.a.v)'e İndirilmesi
Kur'an'ın Yazıyla Tesbiti ve Bize İntikali
Tahrif Edilmekten Korunması

II. Bölüm
Kur'an Karşısındaki Güçler ve Engeller
A. Şeytan
B. Cehalet
C. İslam Düşmanları
D. Din İstismarcıları

III. Bölüm
Kur'an'ı Doğru Anlamak
Kur'an'ı Kendi Dilinden Tanımak
Kur'an'ı Parçalamamak
Önkoşulsuz Yaklaşım
Tarihi Arka Plan
Kur'an'ın Çelişkisizliğini Kavramak
Kur'an'ı devamlı ve Baştan Sona Okumak
Rivayetleri Kur'an'a Tercih Etmemek
Not Tutarak Okumak

IV. Bölüm
Kur'an Konulara Genel Bakış
Allah
İnsan
Doğa

Tohlumsal Hayat
Metafizik Varlıklar
Peygamberler ve Örnek Kullar
Kötülük Önderleri
Helak, Kıyamet, Ahiret ve Sonuç
Allah'ın Kitapları ve Kur'an

V. Bölüm
Kur'an Araştırmacılarının Dereceleri
I. Derece / Başlangıç ve Genel Bilgi
Usülü Tanıma
Ön Bilgi
Nüzul Sırasıyla Okuyup Not Tutma
Nüzul Sırası
Bir Örnek Çalışma/Furkan Suresi
İstişare ve İcma
II. Derece / İlerleme ve Tasnif
III. Derece / Olgunluk Safhası

VI. Bölüm
Yardımcı Çalışmalar
Hadis Çalışmaları
Tarih ve Siyer Çalışmaları
Fıkıh Çalışmaları
Çağdaş Bilimler
Çalışma Dalları ve Sıra Cetvelleri

VII. Bölüm
Ekler
Kur'an Çalışmalarında Tercüme Problemleri
Kur'an Çalışmalarında Faydalanabileceğiniz Eserler
Kaynakça

2. Baskı için bir kaç söz...

1990 yılında hazırlayıp “Yeniden Kur’an’a Dönüş” adıyla Hanif Yayıncılık tarafından ilk baskısını yaptığım bu çalışmanın üzerinden yaklaşık 10 yıl geçti. Bu defa ismini “Kur’an’ı Anlama Kılavuzu” olarak değiştirerek, bazı değişiklik ve ilavelerle güncellemeye çalıştık.

Herhalde biz de dünyanın hızlı değişimine ayak uydurmaya çalışıyoruz. On yıldan bu yana çok şey değişti. Bu eseri ilk defa okuyucuya sunduğumuzda Kur’an’ın anlamı üzerinde çalışmalar yeni yeni başlamış ve halkımız tarafından yeterli düzeyde bilgi birikimi yoktu. Bugün, memnuniyetle görüyoruz ki, bu ilgi güngeçtikçe artmış ve artmaya da devam ediyor. Ayrıca kitabımın, Kur’an’ın anlaşılması yönünde mütevazi de olsa katkılarda bulunmuş olmasını dünya gözüyle görmek de beni sevindiriyor. Bir çok okuyucumdan olumlu tepkiler aldım. Kur’an çalışmalarında eserimden istifade ettiklerini memnuniyetle söylüyorlardı. Bazı araştırmacıların kitabımın içeriğini Kur’an sempozyumlarında tebliğ konusu olarak dinleyici ve tartışmacılara sunmaları da ilim ehlinin kitabıma karşı göstermiş oldukları bir teveccüh idi.

Bugün yeniden kitabı gözden geçirdiğimde on yıl öncesine gittim ve o günün heyecanını yaşadım. Aradan geçen yılların bana kazandırdığı tecrübeleri de ekleyerek, yeniden genç neslin istifadesine sunmaya karar verdim.

Bu konuda bana destek olan ve bu eserin sizlere ulaşmasında vesile olan değerli Mehmet Göktaş Hocama da teşekkürü bir borç bilirim.

ÖNSÖZ

Bismillahirrahmanirrahim.

Şefkat, rahmet ve merhameti engin, evrenin sahibi ve hesap gününün hakimi Allah'ın adıyla,

Övgü O'na mahsustur. Yalnızca O'na kulluk eder ve yalnızca O'ndan yardım dileriz. Bize doğru yolu göstermesini, kendilerine nimet verdiklerinin yolunu.. Gazabına uğrayan ve yoldan çıkmış olanların değil...

İnsanlığa rahmet olarak gönderilen elçisi Muhammed'e de dua ve selam ..

Selam bizlere ve Allah'ın bütün salih kullarının üzerine...

Bu kitabı, Allah'tan korkanlara yol gösterici olarak gönderilen Kur'an'ı biraz da olsa tanıtmak, onunla yakınlaşmak ve onun yol göstericiliğini ortaya koyabilmek gayesiyle kaleme aldım. Ahirette, Allah'ın bizi Kur'an'a göre hesaba çekeceğinin bilincinde olan insanoğluna hesaba çekileceği ölçüyü tanıması için bir ışık tutmaya çalıştım.

Eğer başarılı olabildiysem, Rabbime hamdeder, çalışmamın hayırlara vesile olmasını diliyorum. Şayet başaramadıysam, Rabbimden mağfiret ve rahmet diliyorum. Bizi en doğru yola çıkarması için gözümüzü, gönlümüzü, kulaklarımızı ve zihnimizi açmasını niyaz ediyorum.

Rabbim, eksik vasıflardan uzak olan ancak sensin. çalışmamızı faydalı ve bereketli kıl, okuyucunun basiret ve anlayışını güçlendir.

Bizleri, yüce mesajın olan Kur'an'ın doğrularıyla yol bulan ve saptırıcıların şerrinden kurtulan halis niyetli, bildikleriyle, öğrendikleriyle uygulamayı birlikte yürüten, sevdiğin ve hoşnut olduğun kullarının arasına kat.

Azmimizi ve gayretimizi artır.

Günahlarımızı bağışla,

Sen merhametlilerin en merhametlisisin

Allah'ım!

31 Mart 1990 / İstanbul

BİRİNCİ BÖLÜM

KUR'AN HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Kur'an-ı Kerim'in İsimleri:

Kur'an-ı Kerim'in değişik isimleri vardır. Bunlardan başlıcaları:

Kur'an-ı Kerim: Şerefli Okuma anlamına gelir.

Kur'an-ı Mübîn: Gerçekleri apaçık ortaya koyan okuma demektir.

Mushaf: Sahife kök kelimesinden gelir. Sahifelerden oluşmuş kitap demektir. Bu ismi, Kur'an-ı Kerim toplanıp, değişik yazı malzemelerinden kitap sahifelerine geçirilince aldı.

Zikir: Uyarı, hatırlatma anlamına gelir. Kur'an'ın içeriğinin insanları uyarmaya ve onlara görevlerini hatırlatmaya yönelik olması dolayısıyla zikir de denir. bu isim Kur'an'da geçmektedir.

Kitap: Kur'an'a kısaca kitap da denir.

Furkan: Ayıran demektir. Hak ile batılı birbirinden ayırıp, doğruyu gösterdiği için bu isim verilmiştir.

Nur: Aydınlatıcı,

Hüda:. Yol gösterici,

Hakim: Hikmetli, hüküm kaynağı,

Beyan: Açıklama,

Mev'ıze: Güzel öğüt,

Mecid: Şerefli,

Rahmet, Ruh, Hak, Adl, Aziz, kerim, Mübarek vb. isimler de verilmiştir ki bunu 55'e kadar çıkaranlar vardır. Bu isimler genellikle Kur'an'ın bir özelliğini açıklar mahiyettedir.

Kur'an'ın Yazıldığı malzemeler:

Kur'an-ı Kerim, Peygamberimiz zamanında deri parçalarına, ağaç yaprak ve kapuklarına, devenin yassı kemigine, taş parçalarına, tahta, çanak ve çömlek arçalarına yazılıyordu. Daha sonra Hz. Osman döneminde tabaklanmış deriye tamamı yazılarak bir bütün halinde kitaplaştırılmıştır. daha sonraki devirler de ise kağıt üzerine yazılmıştır.

Kur'an'ın İlk Basımları:

Matbaanın icadından sonra Osmanlı devletinde bir süre matbaada basılmasına karşı çıkılmışsa da;

Avrupa'da ilk baskıları 1694'te Hamburg'ta, 1768'de Leibzig'de basılmıştı. 1850'de Hindistan'da Leknav'da, 1864'de Mısır'da Bulak Matbaasında, İstanbul'da ise1871'de ilk defa olarak basılmıştır. Günümüzde ise yaygın olarak matbaada basılıyor, ses ve görüntü kasetlerine kaydediliyor ve bilgisayar ortamında CD ve internet üzerinde yayınlanıyor.

Kur'an-ı Kerim, yaklaşık 610 kitap sayfası bir yer tutuyor. Türkiye'de özellikle sayfa tutar olmasına riayet ediliyor. Hangi sayfanın hangi ayetle başladığı tesbit ediliyor.

Sûre ve Ayet Nedir?

Kur'an-ı kerimi oluşturan ana bölmelere sûre denir.

Kur'an-ı Kerim 114 sûre'den meydana gelmiştir. Sûreleri oluşturan cümle veya cümle grublarına ayet denir. Yuvarlak olarak bilinen Kur'an'ın 6666 ayet olması ihtilaflı bir konudur. Bugünkü Kur'an-ı kerim'lerde ayetler numaralandırılmış ve resmiyet kazanmıştır. Buna göre kur'an'da 6231 ayet vardır.

Kur'an-ı Kerim'de Sûreler indirildiği yere göre ikiye ayrılır:

Mekkî Sûreler: Mekke Döneminde indirilmiş olanlar, Yaklaşık 86 Sûre

Medenî Sûreler: Medine Döneminde indirilmiş olanlar. Yaklaşık, 28 sûre. Ancak Uzun sûrelerin hemen hepsi Medine'de indirilmiştir.

Medine'de: 228 sayfa, Kuran'ın %**38**,

Mekke'de: 376 sayfa Kur'an'ın % **62** 'si indirilmiştir.

Surelere uzunluklarına göre de bazı isimler verilmiştir.

Tıval: Uzun Sûre demektir. Bunlar: Bakara, Al-i İmran, Nisa, Maide, En'am, A'raf, Yunus veya Kehf sureleridir.

Miûn: Yaklaşık yüz ayetten oluşan sûrelere denir.

Mesânî: Ayetleri yüzden aşağı olan sûrelerdir. yani Miûn'dan daha kısa olan sûrelerdir.

Mufassal: Kur'an'ın sonundaki sûrelere denir.

Zammı Sûre: Namazlarda okunan çok kısa sûrelere verilen isimdir. Genellikle Kur'an-ı kerimin en sonundaki on sureye denir. (Fil, Kureyş, Maun, Kevser, Kafirun, Nasr, Lehep, İhlas, Felak ve Nas)

Sure isimleri neye göre verilmiştir?

Sureler adlarını, genellikle o surenin başında geçen ilk kelimeden alırlar. Bazen surede işlenen bir konudan veya kelimeden de isim alabilirler. Bunun için sûrelerin tek bir adı yoktur. Örneğin Fatiha Sûresine: El-hamd, Fatihatü'l- Kitap, Ümmü'l- Kur'an, Sûretü'l- Dua, es-Seb'ul Mesanî, Esasül kur'an isimleri verilir. Tabi her surenin bu kadar çok adı yoktur.

Ayet Sayıları ve Uzunlukları: Kur'an'daki ayetlerin sayısı 6231 buna 113 adet sure başında bulunan besmeleler dahil değildir. Ayetlerin uzunlukları da surelerin uzunlukları gibi çeşitlilik gösterir. Bir kelimeden oluşan ayet de vardır; bir sayfadan oluşan ayet de vardır. Ortalama olarak, Medeni Surelerde: bir sayfada: 6-10 ayet; Mekki Surelerde ise, bir sayfada: 20-30 ayet yer alır. Ayet sayısını sure sayısına böldüğümüz zaman, sure başına ortalama: 55 ayet düşerse de, pratikte

durum böyle değildir. 3 ayetten oluşan sure de vardır; 286 ayetten oluşan sure de vardır.

Kur'an'ın Sayfalara Göre Taksimi:

Cüz: Kur'an'ın her 20 sayfasına 1 cüz denir.

Hizb: Kur'an'ın her 5 sayfasına 1 hizb denir. Her cüzde 4 hizb bulunur.

Aşr nedir?

Aşr, Arapça 10 demektir. On ayetten oluşan ve konu bütünlüğü olan parçaların ezbere okunmasına "aşr" adı verilir.

Sûre Adlarının Anlamları:

(Sure adının yanındaki numara sûrenin Kur'an'daki sırasını gösterir.)

A

A'la/78: En Yüce

A'raf/7: Cennet ile cehennem arasındaki ara bölgeye verilen isim

Abese/80: Yüzünü ekşitmek, hoşnutsuzluğunu belirtmek

Adiyat/100: Koşu atı

Ahkaf/46: Hud Peygamberin yaşadığı yerin adı

Ahzab/33: Gruplar, Medine'ye müslümanlara saldırmak için gelen düşman grupları

Âl-İ İmran/3: İmran Ailesi

Alak/96: Empriyo halindeki erkek hücresi

Ankebût/29: Örümcek

Asr/103: Yüzyıl, ikindi vakti, zaman

B

Bakara/2: İnek, sığır

Beled/90: Belde, şehir, ülke

Beyyine/98: Açıklama

Buruc/85: Burçlar

C

Casiye/45: Diz üstü yere düşme, yığılma

Cin/72: Cin

Cuma/62: Cuma

D

Duha/93: Kuşluk vakti, sabah güneşin yükselmesinden sonraki zaman dilimi

Duhan/44: Duman, gaz

E

En'am/6: Hayvanlar, dört ayaklı evcil hayvanlar, nimetler

Enbiya/21: Peygamberler

Enfal/8: Savaşta elde edilen ganimetler

F

Fatır/35: Bir şeyi hiç yoktan yaratan

Fatiha/1: Açış, Başlangıç

Fecr/89: Tan vakti,

Felak/113: Yarma, sabah, varlık

Fetih/48: Açma, Zafer

Fil/105: Fil

Furkan/25: Ayırıcı, doğru ile yanlışı birbirinden ayıran

Fussilet/41: Açıklanmış, ayrıntılı, tafsilatlı

G

Gaşiye/88: Bürüyen, örten, her şeyi kaplayan anlamında kıyamet günü

H

Hac/22: Hac, Kabeyi ziyaret ve ibadeti

Hadid/57: Demir

Hakka/69: Hak, gerçek olan anlamında kıyamet günü

Haşr/59: Toplanma, mahşer günü

Hicr/89: Akıl, Kura Vadisinin yakınında Semud Kavminin yaşadığı yer, hısımlık

Hucurât/49: Hücreler, odalar

Hûd/11: Hud Peygamber

Hümeze/104: Başkalarını çekiştirip duran, diliyle iğneleyen, iftiracı

İ

İbrahim/14: İbrahim Peygamber

İhlas/112: Arınma, arıtma, katışıklardan temizleme

İnfitar/82: Ayrılma, yarılma

İnsan/76: İnsan

İnşikak/84: İki parçaya ayrılma, bölünme

İnşirah/94: Genişleme, açılma, rahatlama

İsra/17: Gece yürüyüşü

K

Kadir/97: Güçlü, kudretli

Kaf/50: Arap Alfabesinin bir harfi

Kafirun/109: Kafirler, inkarcılar

Kalem/68: Kalem

Kamer/54: Ay

Karia/101: Kıyamet

Kasas/28: Kıssalar, hikayeler

Kehf/18: Mağara

Kevser/108: Çok şey,

Kıyamet/75: Kıyamet

Kureyş/106

L

Leyl/92: Gece

Lokman/31: Lokman Peygamber

M

Maide/5: Sofra

Mâun/107: Sadaka, konu komşu arasında ufak tefek yardımlaşmalar

Mearic/70: Yükseliş

Meryem/19: Hz. isa Peygamberin Annesi

Muhammed/47: Hz. Muhammed Peygamberimiz

Mutaffifîn/83: Ölçü ve tartıyı eksik tutanlar, hile yapanlar

Mü'min/40: İnanan kişi

Mü'minûn/23: İnananlar, mü'minler

Mücadele/58: Mücadele, münakaşa, tartışma

Müddessir/74: Örtüye bürünen, elbisesine bürünen

Mülk/67: Mülk, hakimiyet, otorite

Mümtahine/60: İmtihan olan kadın

Münafikûn/63: Münafıklar

Mürselat/77: Gönderilenler
Müzzemmil/73: Örtüsüne bürünen

N

Nahl/16: Balarısı
Nas/114: İnsanlar
Nasr/110: Zafer, Yardım
Naziat/79: Söküp alanlar, şiddetle çıkaranlar
Nebe/78: Haber
Necm/53: Yıldız
Neml/27: Karınca
Nisa/4: Kadınlar
Nuh/71: Nuh Peygamber
Nur/24: Aydınlık, ışık

R

Ra'd/13: Gök gürültüsü
Rahman/55: Rahmet ve merhameti çok büyük olan
Rum/30: Romalı, Rum

S

Sâd/38: Arap Alfabesinin bir harfi
Saf/61: Sıra, düzen
Saffat/37: Sıraya girenler, dizilenler
Sebe/34: Bir ülke ismi
Secde/32: Secde, Allah'a boyun eğmek

Ş

Şems/91: Güneş

Şuarâ/26: Şairler

Şûrâ/42: Danışma, istişare

T

Tâhâ/20: Arapça iki harf

Tahrim/ 66: Yasaklama, haram kılma

Talak/65: Boşama

Tarık/86: Sabah yıldızı, gece vakti gelen

Tebbet/111: Kurumak, yok olmak

Teğabun/ 64: Aldanış, kaybediş

Tekâsür/102: Çoğalma, çokluk

Tekvîr/ 81: Çevrilmek, dürülmek

Tevbe/9: Bağışlanma dileği

Tîn/ 95: İncir

Tûr/52: Dağ, Sina Dağı

V

Vâkıa/56: Olay, Kıyamet

Y

Yâsin/ 36: Arapça iki harf "Ya ve Sîn"

Yûnus/10: Yunus Peygamber

Yûsuf/12: Yusuf Peygamber

Z

Zâriyat/ 51: Toz kaldıran rüzgar

Zelzele/99: Deprem, Kıyamet

Zuhruf/43: Süs

Zümer/39: Topluluk

KUR’AN HAKKINDA BİLGİLER

A. ALLAH'IN VAHYİ

Kur'an araştırmacısının ve Kendini Kur'an'a göre yaşamak zorunda hisseden her müslümanın bilmesi gereken konuların başında Kur'an hakkında temel bilgilere sahip olmak gelir. Öncelikle Kur'an'ın alelade bir kitap değil Yüce Rabbin vahyi olduğu gerçeğini bilmelidir. Kur'an'a bu gözle bakmak ve Kur'an'ı tetkik ederken; rabbin sözlerini, konuşmasını, hitabını dinlemenin vecdi içinde olmak insanı daha dikkatli ve özenli olmaya hata yapmaktan daha çok çekinmeye yöneltir.

Kur'an'ın Allah'ın vahyi olması; O'nun beşeri kitaplarla karıştırılmaması ve insanların yazdıklarıyla mukayese bile edilemeyecek yegane mihenk taşı olduğunun kavranmasını gerekli kılar. O'nun Allah'ın (c.c.) sözü olduğuna iman eden birisinin, O'nun karşısına bir beşeri kaynak çıkararak, 'hangisini tercih etmeliyim?' gibi bir çelişki ve tereddüt içinde olması düşünülemez.Kur'an'ın Allah'ın vahyi olduğuna Kur'an'ın kendisi delil olarak yeter. Kur'an'ı hakkıyla tetkik etmiş insaf sahibi her ilim adamı, Kur'an'ın edebi uslubu, çelişkisiz ifadeleri ve beyan ettiği ilmi gerçekler karşısında, hiç bir beşerin eşini ve benzerini yapamayacağını itiraf etmek zorunda kalır. Beşerin benzerini yapmaktan aciz kaldığı bir eser ise ancak Allah'ın eseri olabilir. İnsanoğlunu kur'an gibi bağlayıcı Kur'an dışında bir kaynağın olmadığına

inanmayan kimseler buna sebep olarak 'eğer onları kabul etmezlerse, Kur'an'ı onlara tanıtan kaynakların bağlayıcılığının kalkmasıyla Kur'an'a da kolaylıkla itirazların gelebileceği' korkusunu taşıyorlar. Oysa bu yersiz korku, Kur'an'ı gereği gibi yeterince tanımamaktan, Kur'an'ı usulüne uygun olarak okuyup, düşünmemekten doğmaktadır.

Rabbul Alemîn'in Kur'an'dan şüphe içinde olan insanlara meydan okurken buyurduğu:

"Eğer kulumuza indirdiğimizden şüphe ediyorsaniz, bu durumda siz de bunun benzeri olan bir sure getirin ve doğru kimselerdenseniz Allah'tan başka şahitlerinizi de yardıma çağırın. Ama, yapamazsanız -ki kesin olarak yapamayacaksınız.- bu durumda kafirler için hazırlanmış ve yakıtı insanlarla taşlar olan ateşten sakının." (Bakara: 23-24) ayetlerini iyice idrak etmek gerekmektedir.Şu bir vakıadır ki o günden bu güne değin, rabbin bu çağrısına cevap verecek ve verdiği cevap gerçekten haklı olacak hiç kimse çıkamamıştır. Böylesi bir işe cüret edip, ayetler yazdığını iddia eden kimselere en yakın çevrelerinden bile gülüp geçilmiştir. Hasta ruhlu insanların dışında hiç bir akli ve ilmi seviyeli bir eser Kur'an'la boy ölçüşmek gayesiyle kaleme alınmamıştır.

Her devirde kendisine ilham adıyla vahiy geldiği iddiasında bulunanlar ise her halükarda bu vahiylerini(!) Kur'an'a onaylatma ihtiyacını her zaman hissetmişlerdir. Yani onların eserlerinin doğru ve ilahî esintilerle yazıldığını iddia edenler her zaman kendilerini haklı veya haksız Kur'an'la savunmaktan uzak duramamışlardır. Eğer Kur'an'a imanımız O'nun açıkladığı gerçeklere, olağan üstü ifade kabiliyetine, çelişkisizliğine ve ilahî

mesajlara değil de geleneksel kültüre tabi olmaktan ibaret ise o zaman biz, sadece bir kültür mirascısı olarak, İslam coğrafyasında yaşadığımız ve atalarımızın da bize böyle bir miras bırakmış olduğu için Kur'an'a inanan bir taklikçi sayılırız. Yani biz, bu topraklarda değil de Kur'an yerine başka kitaplara inanan insanların arasında dünyaya gelmiş olsaydık o zaman da, Kur'an'a iman yerine onlara inanan, düşünme ve değerlendirme melekelerinden yoksun birer insan olurduk. Oysa evrensel olan Allah'ın mesajı düşünen tüm insanları muhatap almakta ve onlara yol göstermektedir.

B. KUR'AN'IN HAZRETİ MUHAMMED'E İNDİRİLMESİ

Kur'an, Allahu Teâlâ'nın kendisine elçi olarak seçtiği, Hz. Muhammed (s.a.v) aracılığıyla insanlara sunulmuştur. Bunun için Kur'an araştırmalarında Peygamberin konumunu bilmek gerekmektedir. Kur'an, Allah'ın ifadesiyle "*Her şeyi açıklayan*" (Yusuf: 111, Nahl: 89) "Y*eterli bir kitaptır.*" (Ankebut : 52) Eğer Kur'an kendi kendine yeterli bir kitapsa bir elçiye/ resûle ne gerek var idi ki Allahu Teâlâ O'nu bir elçi ile gönderdi? sorusu karşısında elçilerin görevlerinin ne olduğunu bize bildiren Kur'an şöyle cevap veriyor: "*Allah, ümmiler içinde, kendilerinden olan ve onlara ayetlerini okuyan, onları arındırıp, temizleyen ve onlara kitap ve hikmeti öğreten bir resul gönderdi.*" (Cuma: 2) Allahu Teâlâ insanı imtihan etmektedir, denemektedir.

Doğruluğunda insanların itiraz edemeyeceği ve akılları kullanmak zorunda kalmadan zorunlu bir şekilde inanmak zorunda bırıkılan bir ortamda indirilecek bir kitap imtihan aracı olmaktan çıkar elbette. Muhammed (s.a.v)'e itiraz eden o günün insanlarının psikolojisinde de buna benzer örneklere rastlıyoruz. "*De ki: 'Eğer, bütün insanlar ve cin toplulukları bir araya gelse bu Kur'an'ın bir benzerini getirmek üzere ve birbirlerine destekçi olsalar bile onun bir benzerini getiremezler.'*

Andolsun, biz bu Kur'an'da her örnekten insanlar için çeşitli açıklamalarda bulunduk. İnsanların çoğu ise ancak inkarda ayak direttiler.

Dediler ki:

-Bize yerden pınarlar fıştırtmadıkça sana kesinlikle iman etmeyiz. Ya da sana ait hurmalıklardan ve üzümlerden bir bahçe olup aralarında şarıl şarıl akan ırmaklar fışkırtmalısın, ve ya öne sürdüğün gibi gökyüzünü üstümüze parça parça düşürmeli ya da Allah'ı ve melekleri karşımıza getirmelisin. Yahut, altından bir evin olmalı veya gökyüzüne yükselmelisin. Bize, okuyabileceğimiz bir kitap indirinceye kadar da sana inanmayız. De ki:

-Rabbimi tenzih ederim, ben elçi olan bir beşerden başka bir şey miyim?' Kendilerine hidayet geldiği zaman, insanları inanmaktan alıkoyan şey, onların:

-Allah elçi olarak bir beşer mi gönderdi? demelerinden başka bir şey değildi. De ki:

-Eğer yeryüzünde yerleşmiş yürüyen melekler olsaydı, biz de onlara gökten elçi olarak elbette melek gönderirdik." (İsra: 88-95)

Evet, Kur'an'ın Allah'ın elçisi olan Muhammed Aleyhisselam ile gönderilme sebeplerinden birisi bu olmakla beraber, diğer önemli bir sebep de Kur'an'ın bir teori kitabı değil, pratik ve hayatın içinden örnek ve yaşanan bir kitap oluşudur. Rabbimiz insan için takdir ettiği ve münasip gördüğü şeyleri soyut/mücerret olarak bildirmemiştir; aksine insanlar yaşarken, yaptıkları hareketlerle parelel bir gelişim arzetmiştir: "*Kur'an'ı insanlara ağır ağır (gerektikçe) okuman için indirdik.*" (İsra: 106)

İnsanlar bir proplemle karşı karşıya geliyorlar, Allahu Teâlâ da onlara o ve benzer proplemleri nasıl çözeceklerinin yolunu ayetlerle gösteriyor. Kur'an ve sünneti, aralarındaki irtibatı, sünnet olarak bize intikal eden hadis külliyatını zihinlerimizde yerli yerine yerleştirmeliyiz. Doğru olarak tanımlamalı ve yorumlamalıyız. Günümüzde iki yanlış görüş, insanların zihnini karıştırmaktadır.

Bunlardan birisi: Kur'an'ın bütünüyle hadislere bağlı olduğunu, diğeri: Kur'an'ın dışında hiç bir kaynağın olmadığını, hadis kaynaklarının da hiç bir değer ifade etmediğini savunun görüşlerdir. Kur'an ile Resulün hayatı içiçedir. Bu açıdan, Kur'an'ı somut ve pratik bir kitap olarak algılayabilmek onun hayat içindeki uygulamasını bilmemizi gerektirir. Kur'an'ı anlayabilmek için de öncelikleonun dilini anlamak gerekir. On dört asır içerisinde dilin yapısı ve kelimelerin anlamlarında elbette bir çok değişimler cereyan etmiştir.

Bugünkü Arapça ile Resulün döneminde konuşulan Arapça aynı değildir. Başta Kur'an Arapçasında kullanılan bir çok isim bugün halkın gündeminden çıktığı için unutulmuştur. Artık şehirde yaşayan Arap halkı yeni doğmuş veya üç yaşındaki deveye ne ad verildiğini, on yaşını aşmış devenin ne diye isimlendirildiğini düşünmemektedir. Çünkü deve devri geride kalmıştır. Kur'an'ın indirildiği dönemde ise deve çöl hayatının en önemli aracı ve o döneme damgasını vuran kültürüdür. Bu sebeble Kur'an deveden bahseder, deveyi örnek verir. buna benzer daha değişik sayısız örnekler verebiliriz.

Biz, Kur'an'ın mesajını kavrayabilmek için hadis, tarih, edebiyat, lügat, nahiv vs. her türlü verileri değerlendirmeliyiz. Fakat Kur'an'ı yine hepsinin ölçüsü ve merkezi olarak kabul etmelyiz. Çünkü Kur'an, hakkı batıldan ayıran Furkandır. Önümüzde malzeme olarak hak şeyler de var batıl şeyler de. Hadisler ile sünnet farklı şeylerdir. Sünnet resulün yaşayışıdır ki o tarihte kalmıştır. Hadis ise, onun rivayetidir. Sünnetin yanlış olabilmesi imkansızdır. Ama hadis birisinin kalkıp resulullah şöyle yaptı, şöyle dedi." diyerek kolayca uydurma hikayeler düzmesiyle oluşabilir. Nitekim rivayetlere baktığımız zaman, yüzbinlerce hadis uydurulduğunu ve meşhur hadis uydurucularından tesbit edilebilen bazı kişilerin idam edildiğini görüyoruz. "kütüb-ü sitte " diye bilinen altı hadis kitabına büyük bir rağbet gösterilmesine rağmen, bunlardan daha önce yazılan İmam Malik'in Muvatta'sı aynı katagoride değerlendirilmemiştir. Ehli sünnetin de ehli şianın da tek bir Kur'an'ı vardır ama tek hadis kaynağı yoktur.

Sünnilerin kabul ettiği bir çok hadisi şiiler reddetmektedir. Şiilerin kabul ettiği bir çok hadisi de sünniler reddetmektedir.

Hatta sünnilerin kendi aralarında bile bir çok hadis tartışmalıdır. Üzerinde doğru olduğu hakkında ittifak edilen -ki bunlara mütevatir denir.- hadisler bile net ve kesin değildir. Kimine göre mütevatir olan ve inkarı küfür kabul edilen hadisler, Kimine göre mütevatir değildir ve tartışma götürür.

C. KUR'AN'IN YAZIYLA TESBİTİ VE BİZE İNTİKALİ

Bildiğimiz gibi Kur'an'ı vahiy olarak Allah'ın Resulü Muhammed'e (selam olsun O'na) indiren Cibril isimli bir melekti. "*Cibril Kur'an'ı Allah'ın izni ile kendinden öncekini tasdik eder, yol gösterici ve mü'minlere müjde olarak senin kalbine indirmiştir.*" (Bakara: 97) Resul, unutmamak için Cibril'in getirdiği vahyi hemen tekrarlıyordu. "*Unutmamak için dilini hareket ettirip onu acele etme, onu toplamak ve onu okutmak bize düşer. Biz onu okuttuğumuz zaman onun okunuşuna tabi ol, sonra onu sana açıklamak bize aittir.*" (Kıyamet: 16-17) Resule kitabı öğreten Allah, onu, Resulü'nün kalbine yerleştireceğini de açıklıyordu ve resul de onu ezberliyordu. Yazı bilen sahabeler ise gelen vahiyleri hemen yazıya geçiriyorlar, ezberliyorlar ve naklediyorlardı. Böylece Kur'an sıcağı sıcağına indiği gün vahiy katipleri tarafından yazılmış oluyor ve hafızalar onun pırıltısı ile aydınlanarak diller onun feyzi ile coşuyordu. Yazanlar, ezberleyenler; yazmayan ve ezberlemeyenlere öğretiyorlar, onların içinde de okuma yazma bilenler yazıya geçiriyor, diğerleri de zihinlerine yazıyorlardı. Allah Resulü'nün vefatı ile mü'minlerin ilk emri Ebu Bekir (r.a.) döneminde bu yazılan nüshalar bir

araya getirilerek bir kitap halinde toplanmıştır. Hz. Ömer (r.a.) döneminde de bu örnek nüsha saklanmış, üçüncü halife Hz. Osman döneminde ise bu örnek nüshaya göre çoğaltılıp, İslam beldelerinin merkezlerine gönderilmiş bir karışıklığa meydan vermemek için bu örnek nüshanın dışındaki halkın elinde bulunan sahifeler yok edilmiştir. Bundan sonra bütün Kur'an nüshaları o tek örnekten çoğaltılarak ümmetin elinde o ilk günkü tazeliğini koruyan ve Allah'ın vaadi gereği korunan Kur'an bizlere kadar hiç bir tahrifata uğramadan gelmiştir. Hiç şüphesiz kıyamete kadar da bu devam edecektir. Allahu Teâlâ kitabının korunması ile ilgili şu açıklamayı yapıyor: "*Zikr'i biz indirdik yine O'nu koruyacak olan da elbet biziz.*" (Hicr: 9) Kur'an'ın tahrif edilemeyeceğini ise şu ayetlerle açıklıyor:

"*O'na önünden ve arkasından hiç bir batıl karışamaz.*" (Fussilet: 42)

D. TAHRİF EDİLMEKTEN KORUNMASI

Kur'an'ı tahrif etme hevesi, daha önce İncil'i ve Tevrat'ı tahrif ettikleri gibi (Bkz. Maide: 13) olmadı değil. Ta ilk günlerden, bizzat Hz. Peygamberin hayatında bile vahiy yazıcılarından birisi daha sonra mürtet olmuş ve Hz. Peygamberin söylemediği şeyleri "böyle söyledi" diye anlatmış ve yaptığıc tahrifleri itiraf etmiştir. Diğer tarafta: "Kur'an sadece bir vasıtadır, size vasıtayı değil, vasıtasız ilmi tavsiye ederim." diyerek insanları Kur'an'dan uzaklaştırmayı amaçlayan şeytanın evliyaları Kur'an'da tahrifi 'başka anlamları da var. Batınî anlam denilen bu anlamları herkes anlamaz. Ancak kendisine Allah tarafından ilham edilen, bildirilen yüce zatlar anlar." diyerek insanları Kur'an'dan uzaklaştırmak şeklinde yapmaya çalışmışlar fakat asla, Kur'an'ın yazısını, kelimelerini ve ayetin aslını tahrif etmeye bir yol bulamamışlardır. Çünkü Allah'ın vaadi hiç şüphesiz yerine gelecektir:

"*Zikr'i biz indirdik ve yine O'nu koruyacak olan biziz.*" (Hicr: 9) "*O'na önünden ve arkasından hiç bir batıl karışamaz.*" (Fussilet: 42)

İKİNCİ BÖLÜM

KUR'AN KARŞISINDAKİ GÜÇLER VE ENGELLER

A. ŞEYTAN

Adem Aleyhisselam'ın ve eşinin, Allah'ın emrine -hileli yollarla- başkaldırmalarını sağlayan şeytan, yeryüzüne indirildikten sonra da boş durmamış, insanları saptırmak için sürekli çalışmıştır. Allahu Teâlâ ise cennetten indirdiği Adem ve O'nun soyuna şu uyarıyı yapmıştır:

"*İnin oradan hepiniz, tarafımdan size bir yol gösteren gelecektir. Benim yoluma uyanlar için artık korku yoktur ve onlar, üzülmeyeceklerdir. İnkar edenler ve ayetlerimi uygulamayanlar cehennemlik olacaklardır. Onlar orada temelli kalacaklardır.*" (Bakara: 38)

Adem' in kendisinden üstün bir varlık kılınmasını çekemeyen şeytan, Allah'a isyan etmiş ve onları saptıracağına dair Allah'a söz vermişti:

"*Senin doğru yolunun üzerinde oturacağım, onlara önlerinden, arkalarından, sağ ve sollarından sokulacağım. Çoğunu sana şükreder bulamayacaksın.*" (A'raf: 16-17)

Bu sözler, şeytanın insanı saptırmadaki metodunu da açıklayan sözlerdi. Önce şöyle demişti:

"*Senin doğru yolunun üzerinde oturacağım.*"

Bu ifade şeytanın nerede aranması gerektiğini açıklıyor. O, batıl yolların üzerinde, Allah'a innamayanların yanında değil, bizzat Allah'ın doğru yolunun üzerinde çalışmaktadır, faaliyet sahası burasıdır. Peki bu alanda nasıl çalışmaktadır? İnsana önünden yaklaşması nasıldır? Arkasından yaklaşması nasıldır? Sağ ve solundan nasıl yaklaşmaktadır?

Adem'e ve eşine öncelikle önlerinden yaklaşıyor, onlara:

"*-Bu ağaçtan yerseniz, cennette ebedi kalacak ve melek olacaksınız.*" diyerek onların gelecekle ilgili hayatlarına ümit veriyor, ışık yakıyor, böylece onları aldatıyordu. (A'raf: 20)

Rabbimiz, bizi uyardığı şu hususlarda onun arkadan yaklaşım metodunu açıklıyor.

"*-Ey insanoğulları, şeytan ayıp yerlerini kendilerine göstermek için elbiselerini soyarak ananızı babanızı cennette çıkardığı gibi sizi de saptırmasın. Sizin onları göremediğiniz yerden o ve taraftarları sizi görürler. Biz, şeytanları inanmayanlara dost kılarız. Onlar bir fenalık*

yaptıkları zaman 'atalarımızı da bu yolda bulduk, Allah da bize bunu emretti.' derler. De ki:

'Allah kötü olanı emertmez. Bilmediğiniz bir şeyi Allah'a karşı mı söylüyorsunuz?!" (A'raf: 27-28)

Şeytanın ve velilerinin sağdan yanaşması ise sureti haktan görünmesi ve insanları Allah adını kullanarak aldatmasıdır. (Saffat: 28, Lokman: 33)

Kitapları tahrif etmek suretiyle uydurduklarını doğru diye kabul ettirmesidir. (Bakara: 79)

Soldan yanaşması ise; fuhşu, münkeri ve kötülükleri teşvik ederek insanları saptırmaya çalışmasıdır.

"*Ey İnsanlar, yeryüzündeki temiz ve helal şeylerden yiyin, Şeytana ayak uldurmayın, zira o sizin apaçık bir düşmanınızdır. Size kötülüğü, ahlaksızlığı ve Allah'a karşı bilmediğiniz şeyleri söylemenizi emreder.*" (Bakara: 168-169)

B. CEHALET

Her türlü cehalet Kur'an'ın anlaşılmasında ve yaşanmasında bir engeldir. Allahu Teâlâ, insanı cehalet içinde yaşaması için yaratmamıştır. O, şöyle buyuruyor: "*Oku, Rabbin en cömer olandır. O, kalemle öğrendir. O, insana bilmediği şeyleri öğretendir.*" (Alak:3-5) "*Rahman Kur'an'ı öğretti, insanı yarattı ve ona açıklamayı öğretti.*" (Rahman: 1-4) Rabbimizin cömertçe bize bahşettiği nimetlerin en kıymetlilerinden biri de ilimdir. Bilmediğimiz şeyleri bize öğretmiş olmasıdır.

İnsan bildiklerinden sorumludur. Bilmesi gerekirken bilmediklerinden de sorumludur. Bile bile yapmadıklarından da sorumludur. Cehaletin kendisi bir günahtır. Namaz, oruç hac, zekat gib farzlardan birisi d hatta daha önemlisi ilimdir. Çünkü cahil kişi kime, niçin, nasıl ve ne zaman nerede uyup uymayacağını bilemez. Bu da kendisini düştüğü delalet önderlerinin peşinde, şeytanla birlikte cehenneme götürür. Cahil, taklit ve zan ile hareket eder. Rabbinin kendisine gönderdiği mesajları anlamaz ve bir takım vehimler içinde bocalar durur. Acaba kimin dediği doğru? Hangisinin arkasından gitsem kurtuluşa ererim." diye. Oysa, Rabbi ona kitabı indirmiş ve kitabın gösterdiği yolda yürümesini emretmiştir.

"*Onların bir kısmının okuyup yazması yoktur. Kitabı bilmezler. Bildikleri sadece bir takım uydurmalar ve kuruntulardır. Onlar ancak vehim içindedirler.*" (Bakara: 78)

Cahillere Allah'ın indirdiklerine uyun denilince onlar, atalarının yolunu, Allah'ın yolu zannederek, 'zaten Allah'ın indirdiğine uyuyoruz .' derler. "*Bir kötü iş yaptıkları zaman atalarımızı bu yolda bulduk, Allah da bize bunu emretti.' derler.*" (A'raf: 28)

Cehaleti asli ve arizi olmak üzere ikiye ayırabiliriz. Asli cehalet, doğduğu günden itibaren ilimden uzak kaldığı için zihni, duyguları ve hareketleri geri olanlar ve bilgisiz bir halde bulunanların cehaletidir. Bunların ilimle tanıştıkları zaman düşünce melekelerinin harakete geçmesi, duygularının doğru ve uygun bir hal alması ve hareketlerine yön vermeleri umulabilir. Ama, arizi cehalete gelince bu, aslında ilimle karşılaştığı halde, aha önce yanlış bir yola kanalize edildiği için o ilmi bir türlü kabullenmek istemeyen, yapıştığı taklit yoluna tapınan kimselerin cehaletidir. Bu tür cehaletin giderilmesi hemen hemen imkansızdır. Allahu Teâlâ, bunlar hakkında:"*Gözleri vardır ama görmezler, kulakları vardır ama duymazlar, kalbleri vardır ama anlamazlar, işte bunlar hayvanlar gibi hatta daha da sapıktırlar. İşte bunlar gafillerdir.*" (A'raf: 179) buyurmaktadır.

Bunlar Allah'tan başkalarını veliler edinirler ve onlara el açıp dua ederler. (A'raf: 195-196) Oysa, müslümanın velisi kitabı indiren Allah'tır. Allah'ın dışında yardımları beklenenlerin yardım edecek güçleri yoktur. (A'raf: 197) Allahu Teâlâ, bu açıklamalardan sonra: "*Bu cahillerden*

uzaklaş!" (A'raf: 198) buyuruyor. Çünkü onlar artık şeytanın kardeşi olmuşlardır. (A'raf: 102)

Cahiller bu halleriyle kitaba değil, büyüklerine ve yöneticilerine tabi olurlar, kitabı terk ederler. (Ahzab: 67-68) Allahu Teâlâ da onları ahirette kör olarak haşreder. Onlar, Allah'a kendilerini niçin kör olarak haşrettiğini oysa dünyada gören bir kimse olduklarını söylerler. Allahu Teâlâ'nın cevabı "*Ayetlerimiz sana gelmişti de sen, onları görmemiş, unutmuştun. Bugün işte sen de böyle unutulursun!*" (Tâ hâ: 125-126) olur.

Ahirette, cehalet özrünün ve taklit sebebi ile düşünülen hatanın af edilmeyeceğine dair bize işaret veren şu ayetleri hatırımızdan çıkarmamalıyız:

"*Kim bir iyilik getirirse, ona daha iyisi verilir. Onlar o günün korkusundan güven içinde olurlar. Kötülük getiren kimseler, yüzü koyun ateşe atılırlar. 'Ya siz, yaptıklarınızdan başka bir şeyle mi cezalandırılacaksınız?' denir. De ki: 'Ben yalnız her şeyin sahibi olan ve bu hürmetli kılınmış şehrin Rabbine kulluk etmekle emrolundum. Müslüman olmak ve Kur'an okumakla emrolundum. Kim doğru yolu bulmuşsa, yalnız kendisi için bulmuş olur. Kim de yoldan çıkmışsa kendisine etmiş olur. De ki: 'Ben sadece uyaranlardan biriyim.' De ki: 'Hamd Allah'a mahsustur. O, ayetlerini size gösterecek, siz de onları bileceksiniz.' Rabbin yaptıklarından habersiz değildir.*"(Neml: 89-93)

"*Bunlar, Kur'an'ı düşünmezler mi yoksa kalplerimi kilitlidir? Kendileri için doğru yol belli olduktan sonra artlarına dönenleri, bu işi yapmaya şeytan sürüklemiş, onlara ümit vermiştir. Bu Allah'ın indirdiğini beğenmeyen kimselerin 'biz bazı işlerde size itaat edeceğiz'*

demelerindendir. Allah onların gizlediklerini bilir. Melekler onların yüzlerine ve sırtlarına vurarak canlarını alırken durumları nice olur? Bu, Allah'ı gazablandıran şeye uymaları ve O'nun rızasındanhoşnut olmamalarından ötürüdür. Allah, onların amellerini iptal etmiştir." (Muhammed: 24-28)

"*Onların dediklerini biz daha iyi biliriz. Sen onların üzerine bir zorba değilsin. söz verdiğim günden korkanlara Kur'an ile öğüt ver.*" (Zariyat: 45)

"*Bu kitap, bilen bir toplum için ayetleri Arapça olarak açıklanmış bir kitaptır. Müjdeci ve uyarıcıdır. Fakat insanların çoğu yüz çevirmiştir, onlar işitmezler ve:*

-Bizi çağırdığın şeye karşı kalplerimiz kapalıdır, kulaklarımızda ağırlık, bizimle senin aranda anlaşmamıza engel vardır. İstedeğini yap, biz de yapacağız, derler." (Fuussilet: 3-5)

"*Biz, O'nu anlayasınız diiye Arapça Bir Kur'an olarak indirdik.*" (Yusuf: 2)

C. İSLAM DÜŞMANLARI

Müslümanın Kur'an'ı anladığı ve yaşadığı zaman menfaat ve sömürü kaynaklarının ellerinden çıkacağının hesabını çok iyi yapmış olan islam düşmanları, O'nun anlaşılmaması ve yaşanmaması için var güçleriyle çalışmaya koyulmuşlardır. Çünkü Kur'an, tertemiz bir yeryüzü istiyor, zulmün, fuhşun, fesadın, bozgunculuğun ve insanların zararına olan her şeyin yer-yüzünden yok edilmesini Allah müslümanlara emrediyor:

"*Fitne kalmayıp, din/düzen tamamen Allah'ın dini/düzeni oluncaya kadar (onu engelleyenlerle) savaşın.*" (Bakara: 193)

İslam düşmanları kendilerini çeşitli adlarla ve nitelemelerle kamufle etmeye ve sanki barış havariyleriymiş gibi bir izlenim bırakmaya gayret ediyorlar. Rabbul Alemin'in buyurduğu gibi onlara yeryüzünde fesat çıkarmayın denilince diyorlar ki: '*biz sadece barış getiriyoruz, düzeni sağlıyoruz.*' (Bakara: 11)

Allahu Teâlâ, asıl barışın ve düzenin ne olduğunu ve bunun nasıl uygulanacağını kitabında açık seçik gösteriyor. Eğer bunu, Allah'a gerçekten inananlar görmüş ve bilmiş olsalar, insanları aldatmakta ve yeryüzünü düzeltiyoruz reklam ve anonslarıyla çöplüğe ve yaşanmaz bir hale dönüştürenler; mevki, makam ve

kurmakta oldukları düzenlerinden alaşağı edileceklerdir. Onlar, bunu bildikleri için, mü'minlerin Kur'an'ı açık bir şekilde bilmemelerini istiyorlar, bu yolda çalışıyorlar. Onların gündemlerini Kur'an dışı birikimlere çekerek aralarında kör döğüşü yapmalarını ve birbirleriyle uğraşmaktan kendilerine sıra gelmemesini hedefliyorlar.

Allahu Teâlâ: "*Onların bir planı varsa, Allah'ında bir planı vardır.*" (Tarık: 15-16) buyuruyor. Onlar bütün çabalarına rağmen ilk Kur'an neslinin doğmasına ve yeryüzünü ifsat eden sultalardan kurtulmasına engel olamadıkları gibi bugün de Kur'an'a yönelen ve O'nu yaşamak istiyen yeni nesle engel olamayacaklardır. Eskiler, kur'an okunduğu zaman Kur'an'ın anlaşılmaması için birbirlerine işaretler ederek, gürültü yapmalarını istiyorlardı.

Kafirlerin öncelikle arzusu, Kur'an'ın insanların gündemine girmemesi, eğer hasbel kader girmişse onun manası üzerinde insanların çalışmalarının önlenmesi, kitabı şeytanın gösterdiği yolda, güya kutsayarak, manasının anlaşılmasının zorluğunu ve imkansızlığını hatırlatıp, buna gayret etmenin insanı diinden bile çıkaracağı tehditlerinin din istismarcıları vasıtasıyla halka duyurulup, halkın uyarılması, "sakın böyle sapık kimselere aldanmayın" diye telkin edilmesi "aldanmayalım" isimli broşür ve kitaplarla onların bilgilendirilmesi yolunda çalışmalardır. Bu madalyonun bir yüzüdür. Geleneksel olarak kitaba sahip çıkanlara yapılan çalışmalardır. Diğer yüzünde ise; kitabın çağımızın gerisinde kaldığı, günün problemlerine cevap verebilecek durumda olmadığı, yeni gelişmelere ayak uydurmak zorunda olduğumuz gibi telkinler yer alır. Tabi

bu arada kitabtan seçerek aldıkları ve çarpıtarak mana verdikleri ve gülünç bir hale getirdikleri ayetleri de sergileyerek, bak Kur'an'da bunlar var; bunlarla mı çağa ayak uyduracaksın?! saptırmalarıyla insanları aldatırlar ve kitabı onların görmelerini istedikleri bir konumda bulundurmaya özen gösterirler.

D. DİN İSTİSMARCILARI

Kur'an'ın yaşadığımız hayata yön vermesini ve rehberlik etmesini engelleyen faktörlerden biri de din istismarcılarıdır. Din istismarcılarını bazen dinin aslını bildikleri halde halkı aldatmak için gerçekleri onlardan gizleyerek, batıl şeyleri görmezden gelenler bazen de dinin aslını bilmediği halde birtakım menfaatler elde etmek için din kisvesi altında insanların dini duygularını sömüren kişiler olarak karşımızda buluruz. Din istismarcıları, çoğunlukla dini hayatı yaşıyor gözüken kimselerdir. Her dindar gibi ibadetlerini muntazaman hatta daha fazlasıyla yerine getirirler. Alim, hoca ve bilgin rolündedirler. Bu halleriyle halka güven verirler. Ve onların kendilerine bağlanıp otoritelerini kabuletmelerini sağlarlar. Kendi otoriteleri içine giren insanları mallarını haksız yere yerler kendilerine diğer insanların üzerinde özel bir konum ve makam biçmişlerdir. Onların o makamına ulaşmak imkansızdır. Bunlar kazanmakla, çalışmakla elde edilemeyen şeylerdir, vehbidir. Allah vermeştir onlara, hibe etmiştir(!) Hiç kimse itiraz edemez. Onlar dini en iyi bir şekilde bilirler ve insanlara gerektiği yerde gerektiği kadar söylerler yapmaları gerekin şeyleri, onlar da yapar.

İnsanların fazla bir şey bilmeye ihtiyaçları da yoktur. Onların kendilerinie öğrettiklerini yerine getirirlerse yeter de artar bile (!) Onları taklit etmek, yani her dediklerini doğru kabul etmek, benimsemek boyuna gerdanlık takmak gibidir.(!)

Onlara bir ölü nasıl yıkayıcısına teslim oluyorsa öylece teslim olmak gerekir.(!) gibi bir sürü safsatalar ile insanları uyuturlar. Din istismarcıları, kendi makamlarını kutsallaştırıp insanları kendilerine kulluğa yönelttikleri gibi, takliti de kendi menfaatleri doğrultusunda kutsallaştırmışlar ve aşılmaması için çok sıkı önlemler almışlardır. Bu gayelerini gerçekleştirmek için evvelki muhterem alemleri de kendilerine bayrak yaparak halın onlara olan sevgi ve saygısını istismar ederler. Tıpkı önlerineden hiç eksilmeyen ve batıl sözlerini dilleri ile söylerken, gözleri ile de ayetlerini okuyormuşcasına bir izlenim verdikleri Kitab'ın ayetlerini istismar ettikleri gibi...

Din istismarcıları, dînî olan her şeyi istismar ederler. Bu istismarlarının sebebi menfaattir. Bu menfaat bazen ferdî, bazan grup ve kurum lehine olabilir. Yine bu menfaatleri bazan maddî, bazan da manevî olabilir. İnsanları kendi menfaatleri için savaştırırlar ve adını cihad koyarlar. Allah yolunda savaşıyoruz derler, oysa tağut yolunda, şeytan yolunda ve kendi heva ve hevesleri yolunda savaşıyor ve savaştırıyorlardır. Bir önceki konuda da belirttiğimiz gibi kişi cehalet boyutlarının dışına çıkamamışsa bu tür istismarcılara kolayca alet olur. Bunları tanımakta güçlük çeker ve bunları tanıyıp, tanıtmak isteyenlere, samimiyetle Allah için düşman olur ve onları Allah için öldürmek bile ister.

Oysa Allah bu istismarcılara lanet etmekte, onlara gazap etmekte ve bilerek veya bilmeyerek onlara tabi olanlara da ateşi cehennemi vaad etmektedir. Şüphesiz Allah'ın vaadi gerçekleşecektir. Bu konu ile ilgili ayetleri topluca sunarak üzerinde düşünmeyi size bırakıyoruz:

"*Yazıklar olsun, kitabı elleriyle yazıp, sonra da onu az bir bedele satmak için 'Bu Allah katındandır.' diyenlere, vay ellerinin yazdıklarına, vay kazandıklarına!*" (Bakara: 79)

"*Kitabı okuyup durduğunuz halde kendinizi unutur da başkalarına mı iyilikle emredersiniz? Düşünmez misiniz?*" (Bakara: 44)

"*Gerçekten indirdiğimiz belgeleri ve doğru yolu kitabta insanalra açıkladıktan sonra, onu gizleyen kimseler var ya onlara hem Allah lanet eder, hem de bütün lanet edenler lanet ederler. Ancak tevbe edip hallerini düzeltenler hariç; onların tevbesini kabul ederim.*" (Bakara: 159-160)

"*Gerçekten Allah'ın indirdiği kitabtan bir şeyi gizlemede bulunup onu az bir değere değişenler var ya onların karınlarına tıkındıkları ancak ateştir. Allah kıyamet günü onlarla konuşmaz ve onları günahlarından arındırmaz. Onlara elem verici bir azap vardır.*" (Bakara: 174)

"*Onların bir takımı, kitabtan olmadığı halde kitabtan zannedesiniz diye dillerini eğip bükerler. O, Allah katından olmadığı halde 'Allah katındandır, derler. Bile bile Allah'a karşı yalan söylerler.*" (Al-i İmran: 78)

"*Ey Kitap ehli, niçin hakka batılı karıştırıyor ve bile bile hakkı gizliyorsunuz.*" (Al-i İmran: 71)

"*O gün zalim kimse ellerini ısırıp: 'Keşke peygamberle beraber bir yol tutsaydım, vay başıma gelenlere, keşke falancayı dost edinmeseydim. Andolsun ki beni bana gelen Kur'an'dan o saptırdı. Şeytan insanı yalnız ve yardımcısız bırakıyor.' der. Peygambar de 'Ey Rabbim, doğrusu milletim bu Kur'an'ı terketmişti.' der.*" (Furkan: 27-30)

"*Onlar, Allah'ı bırakıp; bilginlerini, din adamlarını ve Meryemoğlu Mesih'i rabler olarak benimsediler. Oysa tek ilahtan başkasına kulluk etmemekle emrolunmuşlardı. O'ndan başka ilah yoktur. Allah, koştukları şirkten uzaktır.*" (Tevbe: 31)

"*Ey İman edenler, bilginler ve din adamlarının çoğu insanların mallarını haksızlıkla yerler, Allah yolundan alıkoyarlar. Altın ve gümüşü biriktirip Allah yolunda sarfetmeyenlere can yakıcı bir azabı müjdele... Bunlar, cehennem ateşinde kızdırıldığı gün, alınları, böğürleri ve sırtları onlarla dağlanacak 'bu kendiniz için biriktirdiğinizdir, biriktirdiğinizi tadın.' denecek.*" (Tevbe: 34-35)

"*Ey İnsanlar, rabbinize karşı gelmekten sakının.*

Babanın oğlu, oğulun da babası için bir şey ödeyemeyeceği günden korkun.Allah'ın verdiği söz şüphesiz haktır.

Dünya hayatı sakın sizi aldatmasın, aldatıcı da sizi Allah ile (Allah'ın adını kullanarak) aldatmasın." (Lokman: 33)

"*Yüzleri ateşte çevrildiği gün:*

-Keşke Allah'a itaat etseydik, keşke Peygambere uysaydık.' derler. Rabbimiz, biz, yöneticilerimize ve

büyüklerimize uymuştuk, onlar da bizi yoldan saptırdılar. Rabbimiz, onlara iki kat azap ver. Onları büyük bir lanete uğrat, derler." (Ahzab: 66-68)

"*...İlme dayanmadığı halde sırf insanları yoldan çıkarmak için Allah'a karşı yalan uydurandan daha zalim kimdir? Allah zalim toplmu doğru yola çıkarmaz.*" (En'am: 144)

"*Onlara, şeytanın peşine taktığı ve kendisine verdiğimiz ayetlerden sıyrılarak azgınlardan olan kişinin olayını anlat. Dileseydik onu ayetlerimizle üstün kılardık, fakat o dünyaya meyletti ve hevesine uydu. Onun durumu, üstüne varsan da kendi haline bıraksan da dilini sarkıtıp soluyan köpeğin durumu gibidir. İşte ayetlerimizi yalanlayanların hali böyledir. Sen onlara bu kıssayı anlat. Belki üzerinde düşünürler.*" (A'raf: 175-176)

"*Allah kitap verilenlerden, onu insanlara açıklayacaksınız ve gizlemeyeceksiniz diye söz almıştı. Onlar ise onu arkalarına atıp az bir değere değiştiler. Alış verişleri ne kötüdür!*" (Al-i İmran: 187)

"*...Bunlar, Allah'ın yolundan alıkoyarlar ve o yolu eğriltmeye çalışırlar. İşte onlar ahireti de tanımazlar/unuturlar.*" (Hud: 19)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KUR'AN'I DOĞRU ANLAMAK

A. KUR'AN'I KENDİ DİLİNDEN TANIMAK

"*Elif lâm râ, Bunlar gerçeği açıklayan kitabın ayetleridir. Biz onu anlayasınız diye arapça bir Kur'an olarak indirdik. Biz, bu Kur'an'ı sana vahyederek, sana en güzel kıssaları anlatıyoruz. Oysa daha önce sen bunlardan habersizdin*." (Yusuf:1-2)

Kur'an karşısındaki güçler konusunda açıkladığımız gibi şeytan Kur'an'ın doğru bir şekilde anlaşılıp yaşanmaması için onu tahrif etmek istiyor. Lafzen tahrif

olmaktan Allahu Teâlâ tarafından korunduğu için kelimelerinin anlamını değiştirmeye çalışıyor. Bölüp parçalayarak başka manalara çekmeye çalışıyor veya insanların zihninde onun anlaşılasının kolay olmadığına dair imajlar bırakarak insanları ondan uzaklaştırıyor. Cehalet insanları ya din istismarcılarının veya islam düşmanlarının arzuladıkları yönde yürütüyor. Onlar da cahil insana Kur'an diye kendi heva ve heveslerini uydurdukları masalları veya anlamını tahrif ederek kur'an'dan aldıkları bazı pasajları sunuyorlar.

Kur'an'ı en güzel bir şekilde anlamanın yolu onu indiği dil olan arapça orjinalinden okumaktır. Fakat, Kur'an başka dillere tercüme edilemez, başka dillerde anlaşılmaz ve mutlaka yanlış olur demiyoruz. Herkesin bildiği gibi Kur'an evrensel bir mesajdır ve bütün insanlığa aittir. Bütün insanlığın onu yaşaması gerekmektedir.

Allahu Teâlâ'nın Kur'an'ı Arapça indirmesinin hikmetlerinin en başında Peygamberin içlerinden çıktığı ve kendilerini uyardığı toplumun Arapça konuşuyor ve arapça anlıyor olması gelir. Nitekim ayeti kerimede "*Kendilerine apaçık anlatabilsin diye her peygamberi kendi toplumunun dili ile gönderdik.*" (İbrahim:4) buyruluyor.

Her peygamber içinden çıktığı toplumunun dilini konuşur. Dil asıl itibariyle insanlar arasında bir anlaşma vasıtasıdır. Her dil kendi kültür yapısına uygun, sesler, heceler ve kelimeler içerir. İnsanlığın genel kültüründe ve sosyal hayatında ortak olan mefhumlar vardır. Bunlar asli ihtiyaçlarla (beslenme, barınma, çoğalma, çalışma, giyinme gibi) sosyal ve inanç konuları gibi hususlardadır.

Fakat bir de her toplumun kendine has bazı mefhum ve zevkleri vardır. Bir kelimenin bir çok anlamı olabilir.

Başka bir dil ile bir çok anlamı içeren bu kelime için yine aynı anlamları içeren bir karşılık bulunması oldukça zordur. Bu sebeple bir çok anlama gelebilen bir kelimeyi tercüme ederken bu kelimenin karşılığı olan kelimelerden sadece birini seçecektir. Bu da anlam daralmasına veya eğer yanlış bir kelime seçilmişse anlam sapmasına neden olacaktır. Hele bu kelimeler somut şeyler değil soyut ifadeler üzerinde ise bunun tesbit edilmesi daha da zorlaşacaktır. Bu sebeple Kuran'ı kendi dilinden anlamaya çalışan birisi o manaların hepsini de göz önünde bulundurarak bir anlam verecektir.

Tercüme konusunda bir diğer önemli mesele de mütercimin tercüme ettiği dilin kültürüne yabancı olmaması onun felsefesini iyi bilmesi gereğidir. Kendi dilini de çok iyi kullanabilmesi şarttır. Yoksa doğru anladığı şeyleri doğru ifade edemez.

Herşeye rağmen üzerinde ihtilaf edilebilecek, yanlış anlamlandırmaların olacağı kelimeler sayılıdır. Bunların dışında karşılığını kolayca bulacağımız ve zorlanmadan anlaşılacak büyük bir kısım vardır.

Kur'an'ı kendi dilinden tanımanın diğer bir yönü de Kur'an hakkındaki yargılarımızı Kur'an'ın bizzat kendisinin bize vermiş olmasıdır. Yani Kur'an bize kendisini nasıl tanıtıyor ise biz onu öyle tanımak zorundayız. Yoksa başkalarının bize tanıttığı Kur'an, Kur'an'ın bizzat kendisi olmayabilir... Kur'an'ı kendi dilinden tanımaya çalışalım, bakalım kendisini nasıl tanıtıyor bize:

Karanlıklardan aydınlığa, Allah'ın yoluna çıkaran bir kitaptır:

"*Bu, Allah'ın izniyle, insanları karanlıklardan aydınlığa, güçlü ve hamde layık olan göklerde ve yerde olanların sahibi Allah'ın yoluna çıkarman için sana indirdiğimiz kitabtır. Uğrayacakları çetin azaptan dolayı onu tanımayanların vay haline!*" (İbrahim:1-2)

Herkese bir öğüt ve hatırlatmadır:

"*Kur'an, alemler için bir öğüt ve hatırlatmadan başka bir şey değildir.*" (Kalem:52)

Rehberdir:

"*Bu, içinde şüphe götürmeyen, korunanlara yol gösteren bir kitaptır.*" (Bakara: 2)

Yeterli bir kitabtır:

"*Kendilerine okunan kitabı sana indirmiş olmamız onlara yeterli değil midir?*" (Ankebut: 52)

Kendisinden yüz çevirilemeyecek bir kitaptır:

"*Kim Kur'an'dan yüz çevirirse bilsin ki kıyamet günü bir günah yükü yüklenecektir. Devamlı bu günahın azabında kalacaklardır. Kıyamet günü onlar için ne kötü bir yük!*" (Tâhâ: 100-101)

"*Benden size bir yol gösteren gelir. Benim yoluma uyan sapmaz ve betbaht olmaz. Benim kitabımdan yüz çeviren bilsin ki onun az bir geçimliği olur ve kıyamet günü de onu kör olarak haşrederiz. O zaman 'Rabbim, beni niçin kör olarak haşrettin. oysa ben, dünyada gören bir kimseydim.' der. Allah: 'Ayetlerimiz sana gelmişti sen ise onları unutmuştun. İşte bugün de sen öyle unutulursun.*" (Tâ hâ: 123-124)

Akıl sahibi olanların kitabıdır:

"*Bu Kur'an, onunla uyarılsınlar ve tek bir ilah bulunduğunu bilsinler ve akıl sahibleri öğüt alsınlar diye insanlara tebliğ edilmiştir.*" (İbrahim: 52)

Mü'minleri güçlendiren bir kitabtır:

"*De ki: 'Kur'an'ı, Ruh'ül - Kudüs (Cebrail), Rabbinin katından mü'minlere imanlarını pekiştirmek, müslümanlara doğruluk rehberi ve müjde olmak üzere hak olarak indirmiştir.*" (Nahl: 102)

İnsanlara bir açıklamadır:

"*Bu Kur'an insanlara bir açıklama, muttakilere yol gösterme ve bir öğüttür.* " (Al-i İmran: 138)

K**olaylaştırılmış bir kitabtır:**

"*Kur'an'ı öğüt alsınlar diye kolaylaştırdık, öğüt alan yok mu?*" (Kamer: 17,22, 32,40)

Kurtuluş kitabıdır:

"*Doğrusu size Allah'tan bir ışık ve apaçık bir kitap gelmiştir. Allah, kendi rızasını gözetenleri onunla kurtuluş yollarına eriştirir ve onları izni ile karanlıklardan aydınlığa çıkarır, onları doğru yola iletir.*" (Maide: 16)

Hüküm kitabıdır, parçalanmaz bir bütündür:

"*O halde Allah'ın indirdiği kitap ile aralarında hükmet. Allah'ın sana indirdiği Kur'an'ın bir kısmından bile seni vaz geçirmelerinden sakın. Heveslerine uyma! Eğer yüz çevirirlerse bil ki Allah, bir kısım günahları yüzünden onları cezalandırmak istiyor. İnsanların çoğu gerçekten fasıktır.*" (Maide: 49)

"*Andolsun ki Rabbinden sana indirilen Kur'an onların çoğunun azgınlık ve küfrünü artırır. Öyleyse kafirler için tasalanma.*" (Maide: 68)

Arapçadır:

"*Biz sana onu böyle arapça bir Kur'an olarak indirdik ve onda tehditleri türlü biçimlerde açıkladık. Belki sakınırlar ve onlara bir öğüt olur.*" (Tâ hâ: 113)

İçinde insanlara her türlü misalin verildiği bir kitabtır:

"*Andolsun bu Kur'an'da insanlara her çeşit misali türlü şekillerde açıkladık. ama insanların çoğu inkar ederek yüz çevirdiler.*" (İsra: 89)

Hak ile batılın arasını ayıran bir ölçüdür:

"*Alemlere uyarıcı olsun diye kuluna hak ile batılın arasını ayıran ölçüyü/furkanı indiren ne yücedir.*" (Furkan: 1)

Kur'an kendi kendinin referansıdır:

"*O, aziz bir kitaptır, geçmişte ve gelecekte onu batıl kılacak yoktur. Hakim ve hamid olan Allah katından indirilmiştir.*" (Fussilet : 42)

Kur'an toplumun dili ile inmiştir:

"*Biz, bu Kur'an'ı yabancı bir dille ortaya koysaydık, 'ayetleri açıklanmalı değil miydi? Bir Arab'a yabancı bir dille söylenir mi?' derlerdi. De ki: 'Bu, inananlara doğruluk rehberi ve şifadır.*" (Fussilet: 44)

Kur'an'ı kafirler anlamak istemez:

"*İnanmayanların kulaklarında ağırlık vardır ve onlara kapalıdır. Sanki bunlara uzak bir mesafeden sesleniliyor da anlamıyorlar.*" (Şûrâ: 7)

Tek referanstır/mutlak ölçüdür:

"*Ayrılığa düştüğünüz her hangi bir şeyde hüküm vermek Allah'a aittir. İşte Allah, benim rabbimdir. O'na güvenirim ve O'na yönelirim.*" (Şûrâ: 10)

Kur'an insanlara ağır ağır okunmak için bölüm bölüm indirilmiştir:

"*Kur'an'ı insanlara ağır ağır okuman için bölüm bölüm indirdik.*" (İsra: 106)

B. KUR'AN'I PARÇALAMAMAK

Kur'an'ın doğru bir şekilde anlaşılmasının ön şartlarından biri de onu parça parça olarak, istediğimiz konuda delil göstermek yerine, onun bir bütünün kopmaz parçaları olarak düşünüp, anlamını kaybedecek bir iktibasla gelişi güzel alıntılar yapmamamızdır. Aksi halde Kur'an'ı doğru anlamak yerine sadece doğru sandığımız görüşlerimizi Kur'an'a da doğrulatmış oluruz.

Kur'an bizim mevcut görüşlerimizi ve düşüncelerimizi teyit eden bir tastikçi değildir. Eksiklerimizi giderecek bir payende de değildir. Kur'an'ın kendisi bir bütün olarak hayat rehberi ve kulların nasıl yaşaması gerektiğini gösteren, yaratıcının ve Rabbimizin dilinden bizlere yol gösteren bir kılavuzdur.

Benzetme yerinde ise, aldığımız yeni bir aletin yanında onun nasıl çalışacağını gösteren, dikkat edilmesi gereken şeyleri gösteren bir kitabçık verilir. Aletin üzerinde de kitabçığı okumadan çalıştırılmaması istenir. Kitabçığı elimize aldığımız zaman daha ilk sayfasında bizden dikkatlice tamamını okumamız istenir. Aksi takdirde doğacak kazalardan mesul olmadıkları belirtilir.

Kitabçığın bir yerine bakmakla yetinen birisi o konudaki tavsiyeyi yerine getirse bile, başka bir bölümünde atladığı çok önemli bir talimattan dolayı

aletin bozulmasına engel olamaz. Basit bir örnekle açıklarsak, adaptörsüz çalışması mümkün olmayan bir radyonun sadece açıp kapamasını öğrenmekle yetinen birisi yüksek voltajı radyoya verdiği zaman çalışmasını beklediği radyonun yandığını görmesi kaçınılmaz bir sonuçtur. Bu sonuç yanlış bilgiden değil, bilgi eksikliğinden doğmuştur. Yani kılavuzun bir bütün olarak algılanmamasından kaynaklanmıştır. Bazen bu sonuç dikkatsizlikten de kaynaklanabilir.

Okuyup geçtiğimiz çok önemli bir talimata gereken dikkati vermediğimiz için istediğimiz sonuç oluşmayabilir. Şeytan ve dostları her devirde Allah'ın kitablarını insanların doğru anlayarak, kendilerini kurtaracak bir hayat yaşamamaları için her yolu denemiştir. Bunlardan birisi de kitabı bölüp parçalatarak, hoşlarına giden kısımları almaları, hoşlarına gitmeyen kısımları ise çıkartıp atmaları şeklinde bir yoldur. Din istismarcılarının ve İslam düşmanlarının da sürekli kullandıkları bir taktikdir bu. Allahu Teâlâ, bu oyuna gelmemeleri için kullarını uyarıyor ve bunları yapanlara azabı ve rezilliği vaad ediyor:

"*..Kitabın bir kısmına inanıp bir kısmını inkar mı ediyorsunuz? Aranızda böyle yapanların cezası ancak dünya hayatında rezil olmaktır. Ahiret hayatında ise azabın en şiddetlisine uğratılmaktır. Allah yaptıklarınızdan habersiz değildir.*" (Bakara: 85)

Yine Allahu Teâlâ, bu konuda hem Kur'an'ı işlerine geldiği gibi bölüp parçalayanlar ve hem de daha önce kendilerine kitap verilenlerden kitabların bir kısmını alıp bir kısmını atanlardan hesap sorulacağını açık bir şekilde ilan etmektedir:

"*Kur'an'ı işlerine geldiği gibi bölenlere de kendilerine kitap verilenlerden ayırıcı/parçalayıcı olanlara da Rabbine and olsun ki yapmakta oldukları şeylerin hesabını hepsine soracağız. Öyleyse sen, emrolunduğun şeyi açıkça ortaya koy ve müşriklere aldırış etme!*" (Hicr: 90-94)

Kur'an'ı parçalanmaz bir bütün olarak düşünmenin gerekliliği Kur'an'ın çelişkisiz bir kitap oluşunu da anlamanın bir ön şartıdır. Kur'an'ın genel muhtevasına ters ve sanki onunla çelişiyormuş gibi gösterilen art niyetle seçilmiş bir ayet aslında yanlış monte edilmiş ve Kur'an'ı anlama konusunda gayet fakir birisinin büyük bir yanılgısını gösterir bize. Tabi biz Kur'an muhtevasını yeterince idrak edebilmiş ve ayetler arasındaki uyumu, bütünlüğü ve çelişkisizliği tam olarak kavrayabilmiş isek.

"*Kur'an'ı durup düşünmüyorlar mı? Eğer o Allah'tan başkasından gelseydi onda çok çelişki/aykırılık bulurlardı.*" (Nisa: 82)

Çelişkisiz bir kafa yapısına sahip olan herkes ister müslüman olsun, ister gayri müslim bu gerçeği itiraf etmek zorundadır. Kur'an'ın bütünlüğü içerisinde iki tür ayet vardır. Genelde kitabın temelini oluşturan anlamı net, kesin ve açık ayetler ki bunlar bir yekün oluşturur. Bunlara 'Ümmül- Kitap' kitabın temeli denir. Diğerleri ise birkaç farklı manaya gelebilen, ilim de ihtisas sahibi olmayanların anlamkta zorluk çekeceği ayetlerdir.

İlimde bir ihtisası bulunmayanlar eğer kalblerinde bir eğrilik yoksa anlamı gayet açık ve kitabın temelini oluşturan ayetlere bağlanmakla yetinirler. Kalblerinde eğrilik olanlar ise kendi arzularına göre yorumlayarak saptırmak için çeşitli anlamlara çekilebilen ayetler

üzerinde ısrarla dururlar ve bunları kitabın bütünlük ilkesinin dışında tartışırlar.

"*Sana kitabı indiren O'dur. Onda kitabın temeli olan kesin anlamlı ayetler ve ondan başka çeşitli anlamları olan ayetler vardır. Kalplerinde eğrilik bulunanlar fitne çıkarmak, kendilerine göre yorumlamak için onların çeşitli anlamlılarına uyarlar. Oysa onların yorumunu ancak Allah bilir ve ilimde ihtisas sahibi olanlar:*

-Ona inandık, hepsi Rabbimiz katındandır, bunu ancak akıl sahipleri düşünebilir, derler." (Al-i İmran: 7)

C. ÖNKOŞULSUZ YAKLAŞIM

"*Kendilerine verdiğimiz kitabı gereğince okuyanlar var ya işte ona ancak onlar gereğince iman ederler.*" (Bakara: 121)

Önkoşul, anlaşmaya çalışan iki zıt tarafın birbirlerine sunduğu şartlardır. Bir anlaşma ve taraflar vardır. Kur'an ile müslüman ise ayrı iki taraf olmadığı için ön koşuldan bahsetmek abestir. Kur'an Rabbin sözleri olduğu için Rab tarafındandır. İnsan ise Rabbin kulu ve her şeyi ile O'na muhtaç olduğu dahası hayatı tamamen O'na bağlı bulunduğu için ön şart ileri sürmesi akıl dışıdır. O halde Rabbin kitabına da , her hangi bir ön koşulla yaklaşmak, mü'min'in göstermesi mümkün olmayan bir tavırdır. Bu tavır onu, Kur'an'ı anlamak ve kavramaktan geri bırakır.

Bu tavır yalnızca ön koşulunun bir saptırması olarak, kitabı kendi cehaleti yönünde yanlış yorumlamaya götürür.

Ön koşul dediğimiz zaman, neler bunun içine girmektedir?

Örnek olarak '*Kur'an, anlaşılması çok zor olan bir kitabtır.*' tezini kendisine çıkış noktası yapan birisi, Kur'an okurken adeta anlamamak için, beyninin çalışmaması, idrak noktalarının körelmesi doğrultusunda kendini zorlayacak ve sonunda kendi kendine bu kitap

anlaşılması çok zor olan bir kitapmış dedirtecektir. Allah'ın:

"*Andolsun ki öğüt olması için Kur'an'ı kolaylaştırdık.*" (Kamer: 17) ayetlerni tekrar tekrar okumasına rağmen bir şey anlamayacaktır. Onun için kitabla çelişki içinde olması problem değildir. Önemli olan atalarının mirasından edindiği bilgiye/ön koşula aykırı bir harekete düşüp de günahkar olmamaktır. Onlar, bir kere sen mukallitsin, sen Kur'an'ı anlayamazsın dememişler mi? o kadar alim dururken sana mı kaldı bu iş, bu ne cesaret?! Allah'tan kork! dememişler mi?

Allah'tan korkmak adına, cahillerden olmaktan Allah'a sığınması gerekirken (Bakara: 67) Allah'ın sözlerini dinlememek ve cahilliğini hoş görmek gafletine düşmektedir.

Ön koşulla kitabı okuyan kimse, kitaba iman yerine, kendi anlayışı istikametinde yonttuğu ifadelere iman eder. Kitabta '*Sadıklarla beraber olun!*' ifadesini alır.

Kitabtaki sadıkların kimler olduğunu, sadıklar ifadesinden kimlerin kasdedildiğini araştırmaz. Kendi kafasındaki sadıklarla beraber olur.

"*Allah'ın velilerine korku yoktur.*" (Yunus: 62) ayetini alır, Allah'ın velilerini Allah'ın nasıl tanıttığına bakmaz (Bak. Enfal: 34) kafasındaki velilere, belkide şeytanın velilerine tabi olarak, onların korkusuzluğuna sığınır. Kitabı defalarca da okusa kafasında bir takım ön yargılarla kitaba yaklaşan kimse sonuçta kitabın dediğine teslim olma yerine kafasındaki ön yargılarına teslim olarak Kur'an'ı doğru ve yerli yerince anlamaktan mahrum kalır.

Yine Kur'an'ın açıklamalarını yeterli bulmayarak anlayamayacağına iman etmekte olduğu için kendisi gibi beşer ve yanılma ihtimalinin %50 olduğu birisini Kur'an'a tercih etmekte tereddüt etmez. Ama eğer sen onun yaptığı gibi hareket etmiyorsan, onun gözünde çok cüretkar ve ayağı kaymakta olan birisi oluverirsin hemen. Allah'ın:

"*Rabbinizden size indirilen kitaba uyun, O'ndan başka veliler edinerek onlara uymayın! Pek az öğüt dinliyorsunuz.*" (A'raf: 3) uyarılarının onlar için pek önemi yoktur.

Önemli olan 'hiç düşünmeden büyüklerimiz bu ayetten ne anlamış ve bize ne tavsiye etmişler? Elbette velilerden daha iyi bilecek değiliz ya. Bu cesareti ancak sapmış kimseler gösterebilir.' demesidir.

Gerçekten de pek az öğüt dinlerler. Çünkü "*İnsanların çoğu cahildir. Ama cehaletlerinden habersizdirler.*" (En'am: 116)

D. TARİHİ ARKAPLAN

Allahu Tealâ, öncelikle bize kitabı gönderdiği toplumun özelliklerini bildirmektedir:

"*Bu babaları/ataları uyarılmadığı için gafil kalmış bir toplumu uyarman için güçlü ve merhametli olan Allah'ın indirdiği kur'an'dır. Andolsun ki hüküm çoğunun aleyhine gerçekleşmiştir. Bu sebeple onlar inanmazlar.*" (Yasin: 5-7)

"*Okuma yazma bilmeyenler arasından kendilerine ayetlerini okuyan, onları arındıran onlara kitab ve hikmeti öğreten bir resul gönderen O'dur. Daha önce şüphesiz apaçık bir dalalet içinde idiler.*" (Cuma: 2)

"*Onlar bir kötülük yaptıkları zaman 'Babalarımızı bu yolda bulduk, Allah da bize bunu emretti.' derler. De ki: 'Rabbim adaleti emretti. Her secde yerinde yüzünüzü O'na doğrultun, dinde samimi olarak ve yalnız O'na yalvarın, dua edin. Sizi yarattığı gibi yine O'na döneceksiniz. Allah insanların bir takımını doğru yola eriştirdi, fakat bir takımı da sapıklığı hak etti. Çünkü bunlar Allah'ı bırakıp şeytanları evliya olarak benimsemişler ve kendilerini de doğru yolda sanmışlardı.*" (A'raf: 28-30)

Kitabın genel gayesi "*Bu kitap muttakiler için rehberdir.*" (Bakara: 2) ayetiyle açıklanmaktadır. Kitap genel gayesi içinde düşünülmediği ve kimlere niçin,

nasıl, ne zaman, nerede ve ne şekilde hitap ettiği bilinmediği zaman tam manasıyla anlayarak doğru sonuçlar çıkarmak zorlaşır. "*Biz, Kur'an'ı sana insanlara ağır ağır okuman için gerektikçe bölüm bölüm indirdik.*" (İsra: 106)

Kur'an aşamalı bir yol izlemektedir. bilinçsiz ve gafil bir topluma yabancısı olduğu yepyeni fikirler, inançlar ve bir hayat sistemi sunmaktadır. Ölümden sonra yeni bir hayatın olabileceğini akılları almayan kimselere yaratılışları hatırlatılmakta, ölümünden sonra tabiatın nasıl diriltildiği hatırlatılmakta eski nesillerin de inkarcılığı dile getirilip nasıl bir sonuca gittikleri, nasıl helak edildikleri gösterilmektedir.

Dünyalarının bir gün başlarına yıkılacağı saatten bahsederek bunun her an vuku bulmasının mümkün olduğu söylenerek Allah'a karşı suçlu ve görevini yapmamış olarak gelenlerin acı bir azapla karşılaşacakları ateşin onları her yönden çepeçevre kuşatacağı ve bir daha kurtuluşun mümkün olmayacağı hatırlatılmakta ve eğer iman edip Resûl'e tabi olarak vahiylerin ışığında Allah'a kulluk ederlerse, Allah'ın geçmiş günahlarını sileceği ve kendilerini altlarından nehirler akan cennet bahçeleri, huriler, tahtlar, meyveler ve canlarının çektiği her şeyin içinde olduğu yepyeni bir dünya müjdelenmektedir. (Bak. Mülk:6-12, Tur:1-28)

Kur'an gafil ve cahili bir sisteme dayalı, atalarını taklitten başka bir şey bilmeyen, aklatmekten uzaklaştırılmış bir kavme hitap ediyor ve onların kafalarındaki endişeleri dile getiriyor, iman etmemelerinin sebeplerini ortaya koyuyor ve nasıl bir sonuca gittiklerini gösteriyordu. İman eden kesime ise

yeni bir hayat modeli çiziyor, adım adım onları eğitiyor, yetiştiriyordu. Düşüncelerini ilerletiyor, bilgilerini artırıyor, duygu ve hislerini coşturuyor, arındırıyor ve ulvi gayelere doğru yükseltiyordu. Ahlaklarını güzelleştiriyor, çalışmalarını planlıyor ve teşkilatlandırıyordu.

İşte Kur'an'ın bu kronolojik safhalar gelişen hadiseler karşısında indirilmiş yol gösterici ayetler olarak düşündüğümüz, benzer problemler karşısında '*ulaştığı herkese de aynı yol göstericiliğini ve uyarıcılığını*' (En'am: 19) devam ettirecek bir model kitap olarak gördüğümüz zaman onu daha doğru ve gayesine (İbrahim: 1-2) uygun anlamış ve kavramış oluruz.

E. KUR'AN'IN ÇELİŞKİSİZ OLDUĞUNU KAVRAMA

Kur'an'ın mucize olan yönlerinden birisi de onun çelişkisiz bir kitap olmasıdır. Bunu Allahu Teâlâ: "*Kur'an'ı durup düşünmüyorlar mı? Eğer O Allah'tan başkasından gelseydi, onda çok çelişkiler bulurlardı.*" (İnsan: 82) buyurarak açıklamaktadır. Ve yine bu özelliğini:

"*Biz bu Kur'an'da insanlara her türlü misali öğüt almaları için andolsunki verdik. O, çelişkisiz eğriliği olmayan Arapça bir Kur'andır. Umulur ki korunurlar.*" (Zümer: 27-28) ayetleriyle belirtilmektedir.

Kur'an'ın çelişkisizlik ilkesinin birbiri ile tezat teşkil eden hiç bir ayetin olamayacağını kavrayabilmek için de rabbimizin buyurduğu gibi "*Kitabı gereğince okumak*" (Bakara: 121) gerekir. Kitap gereğince okunmadığı zaman "*Kitap hakkında ayrılığa düşenler derin bir çıkmazdadırlar.*" (Bakara: 176) ayetinin hükmü tecelli eder.

Kur'an'ın ayetleri birbirini tamamlayan bir zincirin halkaları gibidir. Kur'an'ı bölüp parçalamadan tetkik edenler bu gerçeği idrak ederler. Ayetler tedrici bir gelişim içerisinde birbirlerini tamamlarlar.

Mesela: Hz. Nuh'un kafir oğlu için dua ettiğini belirten ayeti alarak bir mü'minin kafir bir oğluna dua edebileceğine delil gösterenler, ayetin devamında gelen Allah'ın Hz. Nuh'a uyarısını ve Hz. Nuh'un da tevbe

ederek allah'a sığınmasını göz ardı ederlerse kitabı yanlış anlayıp yanlış uygulamış olurlar.

Yine İbrahim Aleyhiselam'ın put yapan babası için de dua ettiğini delil alan kimseler diğer bir ayetteki "*İbrahim babasının müşriklerden olduğunu kesin olarak öğrenince bundan vazgeçti.*" (Tevbe: 115) açıklaması ile birlikte düşünmezlerse yanlış çıkarımlarda bulunurlar.

Başka bir örnek "*Bilmiyorsanız zikir ehline sorunuz.*" (Enbiya: 2) ayetini alarak, ayetin önceki ve sonraki alyetlerle irtibatını kesip 'ehli zikir' diye bir sınıf türetip bilmeyenlerin baş vuracağı kaynak olarak takdim etmek Kur'an'ı tam ve doğru olarak kavrayamamanın bir sonucudur. Zira, ayet bütünlük içerisinde değerlendirildiğinde görülür ki Allah'ın Resuller gönderdiğine inanmayan cahil bir millete Allahu Teâlâ, belki tasdik ederler diye ehli kitabı şahit olarak göstermektedir.

Zikir kelimesi Kur'an'da kitap anlamına, Kur'an anlamına gelmektedir. Ehli kitap ifadesi yerine aynı manada ehli zikir ifadesi kullanılmıştır. Çünkü zikrin bir manası da hatırlama, hatırlatmadır. Ehli kitap yerine ehli zikir ifadesi ise o hadiseleri ve durumları hatırlatan kitabı okuyan ve onları hatırlayan bir millet olduklarını izah etmektedir.

Yukardaki örneklerde de görüldüğü gibi, Kur'an'ı çelişkisiz bir kafa yapısı ile yaklaştığımız zaman anlarız. Ayetler arası münasebetleri göz ardı etmeden, bütünlük içerisinde düşündüğümüz zaman kavrarız.

Bir de kitabın bize asıl vermek istediği mesajı, ana temayı/konuyu yakalayabildiğimiz zaman net ve isabetli bir anlayışa sahip olabiliriz. Ana konuyu

kavrayamadığımız zaman, teferruatlara takılır ve onlar üzerinde yersiz, yanlış yorumlarla kitap dışına taşar ve haberimiz olmadan sapmış oluruz.

Kehf Sûresinde işlenen konuyu örnek aldığımız zaman, ayetler bize şirk içerisindeki bir toplumda bir kaç gencin nasıl hidayete ulaştıkları ve hadiseleri tahlil etmedeki basiretlerini ve örnek tavırlarını ana tema olarak işlemekte ve bu hadise ile Allah'ın kıyamette insanları nasıl tekrar dirilteceğine ait örnek bir tablo sergilenmektedir. Fakat insanlar, bu hadiseden ders alma yerine, dikkatlerini başka yöne kaydırarak onun hakkında tartışmaya başlıyorlar.

-Kaç kişiydiler?

-İsimleri neydi?

-Köpeklerinin adı neydi?

-Kaç yıl kaldılar? vs. gibi lüzumsuz ve faydasız tartışmalarla asıl konudan sapıyorlar ve Allah'ın o konudaki uyarılarını hiçe sayarak halen bir takım hesaplamalar ile gaybı çözmeğe çalışıyorlar. Oysa zaten Allahu Teâlâ 'karanlığa taş atma' olarak nitelendirdiği (Kehf:22) bu tartışmalardan insanları nehyediyor (Kehf:22). "*Göklerin ve yerin gaybını ancak O'nun bilebileceğini*" tekrar vurguluyor. (Kehf: 26) İşte bu tür yanlış ve münasebetsiz yaklaşımlar, insanları Kur'an'ın ulvi gayelerine ulaşmaktan mahrum bırakıyor.

F. KUR'AN'I DEVAMLI VE BAŞTAN SONA OKUMAK

Kur'an'ın parçalanmaz bir bütün olduğunu kabul etmiş, fakat okuduğu ayet ve sureleri bir bütün olarak zihninde toparlayamayanlar, kendilerine merkez aldıkları ayetlere dayanarak birbirlerini Kur'an'ı tam anlamamış kimseler olarak suçlarlar ve aralarında husumet doğar.

Böyle tatsız bir hadiseye meydan vermemek için başkalarının dayandığı ayet ve surelerle, kendisinin dayandığı ayet ve sureleri Kur'an'ın çelişkisizlik ilkesi altında zihninde toparlayıp netleştirmesi gerekir. Bunun için de Kur'an'ı kısa aralıklarla baştan sona okuyarak unuttuğu veya dikkat etmeden geçtiği yerleri tamamlamalıdır.

İnsan hafızası tekrarlamadığı şeyleri çabuk kaybeder. Kaybettiği zaman da bir konuyu kavramada yetersiz kalır. O zaman da meseleye tek yönlü bakar ve gerçekten Kur'anî bir çözüm bulmak güçleşir. Kur'an ne kadar çok düşünerek ve dikkatlice okunursa o kadar çok iyi anlaşılır. Biz, O'na yaklaştıkça O bize kendisini açar. Ama unutulmamalıdır ki bu yaklaşımımız Kur'an'ın bizden istediği gibi olmalıdır. Bizim Kur'an’dan beklediğimiz gibi değil.

Allahu Teâlâ, ilk inen ayetlerde gece kalkıp arınmış ve hazır , sakin bir kafa ile Kur'an okunmasını istiyor.

(Müzzemmil: 4, 20) Ve yine bazı konular üzerinde sürekli durarak onları tekrar tekrar gündeme getiriyor ve insanların zihinlerine iyice yerleştirmeye çalışıyor. Bu metodla Kur'an çalışmamız hem bizim zihnimize Allahu Teâlâ'nın yerleşmesini istediği konuları iyice yerleştirecek ve hem de Kur'an'daki bütünlüğü ve Kur'anî bir düşünce melekesine sahip olmamızı sağlayacaktır.

Bu konuda rivayet edilen hadisler bize Kur'an'ı en geç kırk günde bir tekrarlamamızı öğütlüyor. (Sahih-i Buharî) Bu da bir günde onbeş sayfa demektir. Bir kitabın onbeş sayfası ilk defa okuyanlar için normal bir okuyuşla kırk beş dakikadır. Tekrar okuyanlar için on beş ile otuz dakika arasında bir vakit alır. Günde beş vakit namazdan sonra beş on dakikamızı ayırmakla bu işi halledebiliriz. Allah için bu süreyi harcamalıyız. Saatlerimizi bir çok lüzumsuz işe sarfettiğimiz günümüzde ne yazık ki insanımız Kur'an'a çok az bir vakit bile ayırmıyor.

Kur'an'ı baştan sona anlayarak okuyan kaç müslüman tanıyorsunuz?

Kur'an'ı çok okumamız bize; zihnimizde bütünlük, duygu ve hislerimizde arınmışlık, ahlakımızda güzellik kazandıracak ve hayatımızda da berrak bir rehber olacaktır.

G. RİVAYETLERİ KUR'AN'A TERCİH ETMEMEK

Allahu Teâlâ'nın bize Kur'an'ı bir rehber, ölçü ve kriter olarak gönderdiğine hepimiz inanırız. Ama bir konuda ihtilaf edince her birimiz büyük ve alim bildiği zatların yanına giderek ihtilaf ettiğimiz meselede görüşünü alır ve onu ölçü olarak karşı tarafa benimsetmeye çalışırız bu davranışımız da bizi hiç bir zaman ittifak edemeyeceğimiz bir parçalanmaya götürür.

Çünkü o zaman artık Kur'an'ın ölçü olması lafta kalmış, Kur'an'ı bilip anladığını farzettiğimiz şahıslar ölçü olmuştur. Farklı şahıslar da farklı düşüneceğine ve tek nokta da ittifak etmelerinin -belirli bir ortak kıstasları olmadığı sürece- de mümkün olmadığına göre biz neyi, kim adına alacağız, güveneceğiz ve ona uyacağız ve neyi de kimin için terk edeceğiz ve kabul etmeyeceğiz? Allahu Teâlâ:

"*Fırka fırka olup dinlerini parçalayanlarla senin hiç bir ilişiğin olamaz.*" (En'am:159) buyuruyor. İnsanların fırka fırka grup grup ayrılmalarının sebebinin başında; kendilerine gelen vahyi olduğu gibi kabul etmeyip güya onu açıklamak bahanesi ile uydurulmuş ve insanlara benimsetilmiş yanlış bilgiler, hikayeler ve masallar gelmektedir. Bunların kitapta bir yeri yoktur. Allah'tan bir belge değildirler. Bu tür bilgi veya hikayelere dikkat

ederseniz, kendi delili yine kendi içindedir. Oysa başta kendisi uydurmadır. Uydurulanın nasıl bir delil olma özelliği olabilir ki?!

Çoğumuzun duyduğu bu hikayelerden bir örnek vererek dayandıkları delillerinin nasıl batıl bir şey olduğunu görelim:

"Bir zamanlar, Abdulkadir Geylaninin memleketinde biri vardı. Bu kimseyi şeyh Abdulkadir Geylani de tanırdı. Alim ve danişment bir kimse idi. Lakin bu kimse şeyhin sultanlığını inkar ederdi. Bir cuma günü idi. Gelip şeyhin mescidinde oturdu. Şeyhle biraz bahisleşmek, mücadele ve münakaşa yapmak istedi. Bir müddet sonra şeyh mescide geldi. Dervişler etrafını alışlardı. Bu zat hemen şeyhe bir soru sordu, dedi ki:

-Ya Şeyh mürşit olan kimse zamanı kendine döndürebilir mi ve bir çok yıllarda yapılabilecek şeyleri az bir zamanda yapabilir mi? Şeyh Abdulkadir Geylani cevaben buyurdular ki:

-Dervişlere Allahu Teâlâ o kadar kuvvet verir ki on onbeş yılda yapılabilecek şeyleri kolaylıkla ve az bir zamanda yaparlar. O alim kimse dedi ki:

-Ben buna kail değilim. Kimse zamanı döndüremez. Sen zaman ve mekanı kendine tabi edemezsin. Sen onbeş günde olacak şeyi asla bir günde yapamazsın. Bu iş Hak Teâlâ'nın işidir. Şeyh cevap verdi:

-Hak Teâlâ'nın tasarruf imtiyazı verilmiş kulları vardır. Onlar ne dileseler yaparlar. Hiç bir şey bunların bu tasarrufuna mani olamaz. Bunlar bu sözlerde iken cuma namazının vakti geldi. Şeyhe seccade çıkardılar. Şeyh kalktı işaret etti. Şeyhin işareti üzerine bu seccadeyi münkir olan alimin eline verdiler ve dediler ki:

-Buyrun, şu seccdadeyi siz götürür müsünüz? O da seccadeyi aldı sonra bıraktı. Şeyhle beraber gitti. Giderken yolda bir sakahaneye uğradı. o alim kimse diledi ki orada

abdest ala, seccadesini bir ağaca astı. Sonra abdest almaya gitti. Elini suya sokar sokmaz ansızın kendisini bir pazarın ortasında ve çilingir dükkanının karşısında buldu. Biraz baktı. Gördü kü çilingiri ne hoş şeyler yapmakta, neler neler yapmakta bu çilingirci. Bu alim o kimseye imrendi. O kimseye dedi ki:

-Bu senin sanatın ne güzel sanattır. Bunu bana da öğretir misin? Çilingirci kendisine dedi ki:

-Sen alim bir kimsesin, bu sanatı ne edeceksin? O alim dedi ki:

-Sanatkar olmak iyidir. Helalinden para kazanırım, ilmimle amel ederim. Dört yandan ricacı geldiler, kendisini çilingire kul ediverdiler. Dört yıl hizmet etti. Sanatı tamamen öğrendi. Dört sene sonra çilingirci öldü. Bu alim onun hanımını ustadımın hanımıdır diye aldı. Zamanla iki oğulları oldu. Yavrularından birini muallime okumaya verdi. Bir gün yine iş yapmak için dükkana vardı. Demir dövecekti, demiri ocağa koydu, birden kendisini aniden apdest alacağı yerde buldu. Şeyhin seccadesi ağacın üstünde asılı durmuktaydı. O kadar hayretler içinde kaldı ki çabucak abdest aldı. Seccadeyi omuzladı. Ciddi bir tavırla şeyhin ardından koşup yetişti. Şeyh henüz mescidin kapısına yeni varabilmişti.

Şeyhten önce mescide girdi, seccadeyi şeyhin önüne serdi. İstedi ki kendisi şeyhin arkasında bir yere dursun. Şeyh ona seccadenin üzerinde namaz kılmasını teklif etti. Fakat yapmayınca şeyh o alimi yanına aldı. İkisi beraber namaz kıldılar. Bu kıldıkları namaz tahiyyetül mescid namazı idi. Şeyh alime dönüp dedi ki:

-İnkarında nasılsın? O alim dedi ki:

-Sultanım sizden ayrıldıktan sonra aldest alacaktım. Elimi suya sokar sokmaz kendimi bir pazarda buldum, çilingir dükkanının önünde... (burada başından geçenleri tekrar tek tek anlatır.) Bilmiyorum ki bu ne haldir, hayal midir, düşmüdür?

Lakin gönlüm o kadın ile çocuklarımda kaldı. Şeyh cevap verip dedi ki:-Ben onu demem, şunu derim ki sen o sanatı öğrenim o hatunu alıp, o çocuklara sahip oluncaya kadar kaç yıl geçti. O alim cevap verip dedi ki:

-On yıl zaman geçti. O kimse şeyhe ellerini göstererek:-İşte ellerimde eseri, istesem şimdi işlerim dedi. Şeyh dedi ki:

-Bu iş ne hayaldir ne de hoş bir düştür. Hakikatin de ta kendisidir. Şimdi mescidden çıkalım adam gönderelim. Varsınlar hatunu ve oğlancıkları getirsinler cuma namazından çıktıktan sonra o şehrin adını söylediler ve dervişleri gönderdiler. Mektup da yazdılar. O dervişler gidip o kimsenin hatununu ve oğlancıklarını getirdiler. O alim şeyhin elinden tuttu, söylediklerine ve düşündüklerine tevbe etti. Ta ölünceye kadar şeyhin hizmetinden bir an fariğ olmadı. İşte mürşidi kamil olan kimsenin eliyle zaman ve mekanı tayyi bunun gibidir." (*Müzekkin Nüfus, Eşref Rumî, sayfa:428-431, Arslan Yay.1976 İST*)

Bu hikaye okuyan ve dinleyenleri zaman tünelinde bir yolculuğa çıkarıyor. Hikayenin geçtiği dönem karanlık. Kimse kadın ve çocuklardan başka bir şey görmüyor. Hikayenin tüm inandırıcılığı yine kendi içinde. Zaten önemli olan hikayenin vermek istediği inanç: Bir şeyh mekana hükmettiği gibi zamana bile hükmedebilir. Allah bunlara böylesi bir güç vermiştir. İnkarcı olan bir alim bile bu gerçeği gözleriyle görmüş ve hatasını anlayıp tevbe etmiş ve şeyhe teslim olmuştur.

Oysa her müslüman bilir ki hikayelerle masallarla iman esası olmaz. Allahu Teâlâ inanılması gereken şeyleri kitabında açıklar. Kur'an'da böyle bir güce sahip Allah'tan başka ilahlara yer yok. Açıkça ilahlık iddiasında olan herşeyi dilediği gibi sevk ve idare edebileceğini saçmalayan bu sapık kimseler görüşlerini isbatlamak

için geçmiş döneminin karanlığına sığınarak araştırılması mümkün olmayan saçma sapan delillerle(!) insanları aldatmaya ve kendilerine kulluğa teşvik ederler. Bir çilingire alimi kul eden bu zihniyetten böylesi akılsızca ve küstahça masalların dışında ne beklenebilir ki?

Ancak saf, iyi niyetli ve bilgisiz kimselere böyle masallar, inanmazsa kafir olacağı, cehenneme gideceği tehditleriyle anlatılınca ister istemez Allah korkusuyla zavallı kimseler bunları doğru zannederek inanırlar. Sonra bunların dışına da çıkamazlar. Bunların içinde kendilerine bir dünya kurarlar. Dışarı çıktıkları zaman ölürler. Tüm dinleri tepelerine yıkılır. Çünkü bunlar din olarak Kur'an'ı değil bunları tanımışlardır.

Ne var ki Kur'an'ı kendilerine maske yaparak bu masalları uyduranlar Kur'an'ı bu iş için alet ettiklerinden bu tür saçmalıkları kabul etmemenin Kur'an'ı inkar etmek olduğunu sanırlar. Bunun için o saçmalıklara sıkı sıkı tutunurlar. Kur'an'ı gözlerinin içine sokup, Allah'ın vahyini gösterseniz görmezler, okusanız duymazlar, dinlemezler; düşünmezler, idrak etmezler.

Böyle kimselerle hiç bir zaman bir konuda Kur'an ışığında bir araya gelmek ve anlaşmak imkansızdır. Rabbimiz insana en doğru yolu göstermiştir. Ölçüyü O koymuştur. O'nun ölçüsü yerine başka şeyler konulduğu zaman dinin aslı ortadan kaybolur. O'nun ölçüsü Kur'an'dır. O'nu hiç bir rivayet ortadan kaldıramaz, sınırlayamaz ve hükmünü uygulamadan men edemez. Böyle yapmak, Kur'an'ı inkarın gizli şeklidir. Kur'an yerine gördüğü rüyaları insanlara ölçü yapanlar, falan alim böyle demiş, filan alim şöyle demiş diyerek onların

sözünü kıstas alanlar bu hareketlerini, Kur'an'ı bütünlük içerisinde algılayan bir inanç sisteminde nereye oturtacaklardır?

Alimliğin ölçüsü nedir? sorusuna cevap verememiş cahil kimseler, Kur'an'ı çok iyi kavramış ve temel kaynakları en ince ayrıntısına kadar tahlil edebilen, düşünebilen basiret sahibi bir genç ile yaşı ilerlemiş, saçı sakalı ağarmış, ama bildiği sadece çocukluğunda okuduğu, ezberlediği üç beş sure ile üç beş kitabtan öte gitmeyen, dünyayı tanımayan, gelişmelerden habersiz, fakat bilgisiz halkın alim zannettiği bir ihtiyarı birbirinden nasıl ayıracak?

-İhtiyarlığı ve görünüşü mü ölçü olarak alacak; yoksa ilmin kendisi olan delilleri, ayetleri mi? Onun için önemli olan Kur'an'ın kendisi midir; yoksa onu söyleyen şahıslar mı?

-Şahısları değerlendirmede ölçüsü Kur'an mıdır; yoksa Kur'an'ı ölçü almada değer verdiği şahıslar mı?

-Hak ile hak gibi görünen batılın arasını ayıracak ölçü nedir ve buna nasıl ulaşacaktır?

Kur'an'ın anlaşılmasını ve kavranmasını engelleyen unsurları sıralarken, cehaleti de bunların arasında zikretmiştik. Evet, gerçekten cehalet, insanları nereye yöneleceğini,neyi kabul edip neyi kabul etmeyeceğini, bunları nasıl tesbit edeceğini bilmekten mahrum bırakır.

O zaman insanların sarıldığı ve sığındığı en büyük can simidi 'taklit' olur. Taklit, cahilin can simididir; ama, belki de cehalet denizinde bir yılan olarak!?

Allah'ın sözlerinden daha üstün bir söz yoktur. Allah'ın sözlerini /ayetlerini iptal edecek hiç bir güç

yoktur. Allah'ın delillerinden daha güçlü bir delil olamaz. Allah'ın vahyine hiç bir şey tercih edilemez. Allah'ın vahyi istikametinde yaşayan resule atfedilerek, Allah'ın kitabına ters düşen her şey uydurmadır, apaçık bir iftiradır. Ona inananlar ise Allah'ın kitabından sapmış, cahil kimselerdir. Resuller, insanlara hep hakkı tebliğ etmişler, Allah'ın kendilerine bildirdiği vahyi duyurmuşlar ve insanları bunlara çağırmışlardır. Allahu Teâlâ'nın açıkladığı gibi:

"*Allah'ın kendisine kitap, hüküm ve peygamberlik verdiği hiç bir kimse yoktur ki, sonra da insanlara:*

'Allah'tan başka bana da kulluk edin.' desin. Fakat: 'Kitabta size öğretilen ve sizin de öğrendiğiniz şeylerle rabbaniler olunuz.' der. Size melekleri ve peygamberleri rab edinmenizi emretmez. Siz müslüman olduktan sonra küfrü emreder mi?" (Al-i İmran: 79-80)

Evet, Allah'ın dininden /kanunundan başka bir şeye yönelenler ister istemez rablerine döndükleri gün, din gününün sahibi olan Allah onlara bunun hesabını elbette soracaktır. Allah'ın: "*Rabbinizden size indirilene uyun; O'ndan başka evliyalar edinerek onlara uymayın! Ne az düşünüyorsunuz!*" (A'raf: 3) emrine rağmen Allah'tan başka evliyalar ve rabler edinerek, onlara ittiba edenlerden Allah kıyamet günü elbette hesap soracaktır.

"*Sana, kendilerine okunan kitabı indirmiş olmamız onlara yetmiyor mu? Şüphesiz onda rahmet ve iman eden bir kavim için uyarılar vardır. De ki: 'Allah, benimle sizin aranızda şahit olarak yeter. O, göklerde ve yerde olanı bilir.*

Batıla iman edip, Allah'ı tanımayanlar hüsrana uğrayacak olanlar, işte onlardır." (Ankebut: 51-52)

"*Biz sana kitabı insanlar için hak olarak indirdik. Kim onun rehberliğine uyarsa kendisi için hidayet bulmuş olur. Kim de saparsa kendi aleyhinedir. Sen, onlar üzerinde vekil değilsin.*" (Zümer: 41)

"*Kendilerine kitabtan bir nasip verilen kimseleri görmedin mi? Aralarında hüküm vermek için Allah'ın kitabına çağrılırken onlardan bir grup dönüp uzaklaşıyor. İşte onlar yüz çevirenlerdir.*" (Al-i İmran: 23)

H. NOT TUTARAK OKUMAK

Kur'an çalışmalarında not tutarak okumak çok önemlidir. Çünkü yazı, insanın unutma zaafına karşı bir tedbirdir. Allahu Teâlâ, ilk vahyettiği ayetlerde önce 'Oku!' emrini veriyor. Daha sonra "*İnsana kalemle bilmediği şeyleri öğretti.*" (Alak: 5) buyuruyor. Yine ilk inen surelerde "*Kaleme ve onun yazdıklarına and olsun!*" (Kalem: 1) diyerek kalemin ve yazının önemini belirtiyor. Not tutma insanın okurken gösteremediği dikkati toplar ve unuttuklarını hatırlatır.

Nasıl not tutacaksınız?

1. Kur'an'ın anlamını okuma planınızı yaptıktan sonra, günlük olarak okuyacağınız miktarı okuyun.

2. Okumayı bitirdikten sonra aklınızda kalanları bir kağıda yazın.

3. Kısaca okuduğunuz bölümde ne anlatıldığını düşünün ve bir özet çıkarın.

4. Okuduğunuz kısımda sizi ilgilendiren ve ilk etapta uygulamanız gerektiğini düşündüğünüz, kendinizi muhatap kabul ettiğiniz emirler varsa onları da yazın.

5. O güne kadar bildiğiniz bir bilginin yanlış olduğunu size gösteren bir açıklamayla karşılaştıysanız onu da yazın.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KUR'AN KONULARINA GENEL BİR BAKIŞ

Kur'an Nelerden Bahseder?

Kur'an-ı kerim, Miladi 610 - 630'lu yılların başlarına kadar geçen bir süre içinde Mekke ve Medine merkezli Arabistan coğrafyasında inzal edilmişti.

Bu sebeple Kur'an'a yaklaşanlar ve onu anlamaya çalışanlar, doğal olarak ogünkü Mekke ve Medine'de yaşayan toplumun sosyo-kültürel yapısını gözönünde bulundurmalıdır. Çünkü, Kur'an her şeyden önce onlara hitap ediyor ve onların hayatlarında ilk anlamını kazanıyordu.

Onların bilgi birikimlerine yeni unsurlar ekliyordu. Ancak, bu onların anlayabileceği ve onların kültürel dokularına uyum sağlayabilecek özellikteydi.

Kur'an, öncelikle insan ve Allah arasında bir iletişim köprüsü oluşturmaya yönelik mesajlarla başlıyordu. İnsanın yaratıcısına karşı sorumluluklarını ele alıyor, bu sorumluluğun nedenlerini ve nasıl olacağını açıklıyordu. Sorumluluğun yerine getirilmesi veya getirilmemesi sonucunda insanın karşılaşacağı durumlar dile getiriliyor, uyarılara yer veriliyordu.

Allah hakkında bilgi veren ayetler Kur'an'ın en önemli kısmını oluşturur. Bunu insanın Allah'a karşı yapması gereken görevleri izler. Bu arada insanın Rabbinin buyruklarına karşı tavrı ele alınır. Toplumların bir kısmının pozitif, bir kısmının negatif yaklaşımları örneklerle açıklanır.

İnsanların Allah'a karşı sorumlulukları iki yönden işlenir: Birey olarak ve toplum olarak..

İnsanın birey olarak sorumlulukların başında ahlak ve ibadet yer alır.

Toplum olarak sorumlulukları ise, hukuk, ekonomi, siyaset, kültür, diplomasi, savunma gibi konularla ilgilidir. Tabi tüm bunlar, miladi 7. Yüzyılda Arap toplum hayatı gözönünde tutularak verilmektedir. Bu sorumluluklarla ilgili ayetlerde bazen ayrıntılar yer alırken, (örneğin borçlanma hukuku ile ilgili ayet tam bir sayfa ve Kur'an'ın en uzun ayetidir.) çoğu kez hiç bir ayrıntı verilmeden genel ilkeler belirlenir. Bu ilkeler de genel insani değerler ve hukuk üzerinedir.

Kur'an, hak ve hukukun sık sık ihlal edildiği ve kılıcı keskin olanların haklı sayıldığı bir ortamda zayıfların ve

güçsüzlerin koruyucusu olmuştur. Böylece medeniyetten uzak bir toplumu medenileştirmiştir.

Kur'an-ı Kerim, Allah ve insan arasındaki diyalogun yolunu gösteren, insanlar arası ilişkilerin hak ve sorumululuklar açısından biçimini belirleyen içeriğini, öğüt verici ve uyarıcı bir tarzda anlatmaktadır. Özellikle geçmiş toplumların hayatlarından verilen kesitler, bir tarihi bilgiden çok senaryo niteliğindedir. Bu sebeple Kur'an'da sembolik anlatım ve yerleşik Arap kültürünün bir çok öğesi göze çarpar. Bu biraz da Kur'an'ın inzal edildiği ortamda Arap toplumunun edebiyata verdiği önemden kaynaklanır.

Mekke Döneminde nazil olan sûrelerin havası şiirseldir. Ayetler kısa, vurgulu ve kafiyelidir. İçeriğinde Allah, insan, doğa ve gelecek vardır. Özellikle gelecekteki kıyamet ve sonrasına vurgu yapılarak uyarı ve öğütler verilir.

Geçmiş toplumlara ait örnekler, Medine'de indirilen ayetlere göre daha azdır. Bunun nedeni ise, Mekke toplumunun o tür bilgilerinin ve ilgilerinin Medineliler'e göre daha az olmasıdır.

Kur'an'ın Muhtevası ve vurguları daha çok psiko sosyal bir içerik taşımaktadır. İnsan psikolojini etkileyen uyarı, öğüt, hatırlatma, tekrar, korkutma, müjdeleme, teşvik, övgü, telkin vb. unsurlar sık sık kullanılarak sosyal hayatın düzenlenmesine yönelik ilkelere yer verilir.

Eskiler, Kur'an'ın içeriğini ayet sayılarına göre yuvarlak olarak şöyle tasnif etmişlerdir:

1000 ayet Emir

1000 ayet Yasak
1000 ayet vaad / Cennet müjdesi
1000 ayet vaid / Cehennem uyarısı
1000 ayet Haberler ve Kıssalar
1000 ayet Misal, örnek ve İbretler
500 ayet Hukuk ve helal, haram
100 ayet Tesbih ve dua ile ilgilidir.

A. ALLAHU TEÂLÂ'DAN BAHSEDEN AYETLER

Kur'an, kul ile rab arasında bir iletişim aracıdır. Bu sebeble Allahu Teala önce kendisini insanlara tanıtıyor. Onların rabbi olduğunu ve onların da kendisinin kulu olduğunu açıklıyor. Yine Allahu Teala, kendisinin nasıl bir rab olduğunu, hangi vasıflara sahip bulunduğunu beyan ediyor. Mesela ilk inen ayetler Allahu Teala'nın rab ve yaratıcı, insanı alaktan yaratan, çok cömert, insana kalemle öğreten ve bilmediklerini onlara öğreten bir öğretici olduğundan bahsediyor. (Alak:1-5) Allahu Teala'dan bahseden ayetleri genel bir tasnife tabi tutarsak:

a. Allahu Teala'nın kendisini tanıttığı ayetler:

Bunlar, insanların bilgi sınırlarını aşan ve üzerinde tartışılması doğru olmayan ve tartışmaları yüzünden bir çok kimsenin sapmasına sebep olan ayetlerdir. Allahu Teala iki elinden bahsediyor. Arşı istiva etmesinden bahsediyor. Bunlar insanaların hakikatını idrak etmelerinin mümkün olmadığı ayetlerdir. Mü'min bir insan Allah'a benzer hiç bir şeyin olmadığına iman eder ve O'na ait özelliklerin bizim anlayış sınırımızı aşan özellikler olduğunu bilir. Bunlar hakkında cahilce ve bir belgeye dayanmadan konuşmaz. Çünkü böyle yapması

gaybı/görünmeyeni kurcalamak ve doğru yoldan çıkmaktır. Kimileri Allah'ın eli ve yüzü yoktur diyerek ayetin ifadelerini tevil edip, Allah'ın açıkladıklarını yok saymışlar; kimileri bunları insanların eli ve yüzüne benzetmiş ve Resul'e iftira ederek hadisler uyydurmuşlar: 'Allah insanı kendi suretinde yarattı.' demişler ve böylece Allah'ı insana benzeterek eski Yunan tanrıları (putları) gibi bir ilah olarak düşünmüşlerdir. Zaten bu benzetme tarihi eski Yunan felsefesinin İslam dünyasına girmesiyle gündemi işgal etmiştir. Ve bir çok insanı yoldan çıkarmıştır. Muhyiddin b. Arabî bu felsefecilerin başında gelir. Yine Allah'ın ruhu ifadesi çeşitli yorumlamalar ve gelişi güzel hükümlerle insanların boş yere uğraştıkları ve sapmalarına neden olan bir konu olmuştur. Oysa Allahu Teala, '*Size ruh hakkında çok az bilgi verilmiştir.*' (İsra: 85) buyurarak insanları bilmedikleri şeyin peşine düşmelerini yasaklamış, bütün azaların bundan sorumlu olduğunu ve hesaba çekileceğini bildirmiştir. (İsra: 36) Bizim Allah'ın kendine mahsus sıfatlarını bilip bilmememizle değişecek bir şey yoktur. Önemli olan O'nun eksik ve noksanlıklardan münezzeh/subhan olduğunu ve hiç bir şeye muhtaç olmadığını /samed olduğunu ve her şeyin kendisine muhtaç olduğunu ve O'nun eseri olduğunu bilmemiz ve bu sebeble kendisine kulluk etmekten gaflet etmememizdir. Allah bizden bizden bunu istemektedir. Ama kalblerinde eğrilik bulunanlar bilmedikleri Allah'ın da tafsilatı ile açıklamadığı ve insan idrak ve kapasitesini aşan konulara dalarak sapıklığı hak etmekte ve asıl gayesinden uzaklaşmaktadırlar.

b. Kulları ile ilgili vasıflarını anlatan ayetler:

Bunlar da Allah'ın insanlara, tabiata ve evrendeki bütün varlıklara karşı sahip olduğu özellikleri anlatır. Allah her şeyin yaratıcısıdır. Rahmandır, rahimdir, merhameti çok büyüktür. Emirlerinden çıkan gösterdiği yoldan yürümeyenlere gazabı da büyüktür. Rezzaktır, her şeyin ihtiyacı olan rızkı verir. El-Ekram'dir, en cömert O'dur. Gafurdur, günahları bağışlar. Hakimdir, her şeyin yetiştiricisi, musavviri/ şekil vericisidir. Habirdir, her şeyden haberi vardır.

Kahhardır, her şeyi yok edecek güce sahibtir. Kullarını gözetleyen ve kollayandır ve bunlara benzer diğer vasıfları...

B. İNSANDAN BAHSEDEN AYETLER

Bu ayetlerde insanın kim olduğundan, niçin yaratıldığından, niçin bu dünyada bulunduğundan, sonucunun ne olacağından, nasıl yaşaması gerektiğinden, neleri yapmasının emredildiği, neleri yapmasının yasaklandığından, görevlerinin neler olduğundan bahseder. Bu ayetleri de bir tasnife tabi tutarsak:

a. İnsan ile Rabbi arasındaki irtibattan bahseden ayetler:

Bu ayetlerde insanı yaratan ve yetiştiren, her türlü imkanı kendisine bahşeden, tüm ihtiyaçlarını gideren rabbi ile insan arasında ki irtibatı dile getiren ayetlerdir. Örnek olarak:

"*Oku, yaratan rabbinin adıyla. O, insanı alaktan yaratmıştır. Oku, rabbin sonsuz cömerttir. Kalemle öğreten, insana bilmediği her şeyi öğretmiş olandır. Ama insan azgınlık eder, kendisini müstağni görerek.. Şüphesiz, dönüş Rabbinedir.*" (Alak:1-8) ayetlerini verebiliriz.Kur'an'a Kerim'de buna benzer ayetler çoktur. Zaten Kur'an insan ile Rabbi arasında bir diyalog olduğu için Kur'an'ın genel muhtevası dönüp dolaşıp bu konu etrafında yoğunlaşır. İşte yukardaki ilk inen ayetlerde bu konuyu görüyoruz. Son inen ayetlerde de aynı konunun işlendiğini müşahede ederiz.

b. İnsanın beden, ruh ve asıl yapısını açıklayan ayetler:

Bu ayetler insanın varoluş sürecinden itibaren geçirdiği evreleri, anarahmine düşmesinden doğana kadar, doğduktan sonra da ölene kadar geçirdiği safhaları; ölümünden sonra da ahirette başına gelecekleri anlatan ayetlerdir.

"*İnsan, bahse değer bir şey olana kadar üzerinden uzun bir süre geçmedi mi? Biz insanı katışık bir nutfeden (dişi yumurtayla katışık sperm hücrelerinden) yarattık. Onu imtihan edelim diye onun işitmesini ve görmesini sağladık. Biz ona yolu gösterdik. İster şükreder; ister nankörlük...*" (İnsan: 1-3)

"*İnsanı iyice pişmiş kuru bir balçıktan yarattı.*" (Rahman: 14)

"*İnsan çok acelecidir.*" (İsra: 11) "*İnsan zayıf yaratılmıştır.*" (Nisa: 28)

c. İnsanın diğer insanlarla ilişkilerini düzenleyen ayetler:

İnsanların kendi aralarındaki beşeri münasebetleri düzenleyen ayetleri iki kısımda ele alabiliriz:

Bir kısmı, bireysel olarak karşılıkli insani ilişkilerden bahseden ayetlerdir. bunlar daha çok ahlaki ve temel insani değerleri belirlemektedir.

Diğer bir kısmı ise, toplumsal hayatı düzenleyen kurallardan bahseden ayetlerdir. İşte bunlardan bir kaç örnek ayet:

"*Birbirlerinin yaptıkları kötülüklere engel olmuyorlardı. Yapmakta oldukları ne kötü idi..*" (Maide: 79)

"*Ey inananlar, bilginler ve din adamlarının çoğu, insanların mallarını haksız olarak yerler ve Allah'ın yolundan alıkorlar. Altın ve gümüşü biriktirip de Allah yolunda sarfetmeyenlere can yakıcı bir azabı müjdele!*" (Tevbe: 34)

"*Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar birbirlerinin velisidir.*" (Tevbe: 71)

"*...Allah alışverişi helal faizi haram kılmıştır.*" (Bakara: 275) "*... birbirinize belirli bir süre için borçlandığınızda onu yazın..*" (Bakara: 282)

"*Ölçüde hile yapanların vay haline..*" (Mutaffifin: 1)

"*Kadınları boşadığınızda müddetleri sona ererken; ya onları güzellikle tutun; ya da güzellikle bırakın. Haklarına tecavüz etmek için onlara zarar verecek şekilde tutmayın..*" (Bakara: 231)

d. İnsanın diğer varlıklarla ilişkilerinden bahseden ayetler:

İnsanın insanla olan ilişkisinin dışında bir de dünya ve evrendeki diğer canlı cansız varlıklarla olan ilişkisi vardır. Örneğin, Allah'ın, insanın istifadesine sunduğu güneş, ay, yıldızlar, dağlar, hayvanlar, ürünler, denizler, bitkiler ve madenler gibi. İnsanın kendi hemcinsleri dışındaki dünya ile ilişkisi ne olmalıdır sorusunun sorusuna cevap veren bu ayetlere bir iki örnek verirsek: "*Yiyin, için fakat israf etmeyin.*" "*Şeytanın adımlarına ayak uydurmayın."* (Bakara: 208)

"Yerde yürüyen hayvanlar ve gökte uçan kuşlar da sizin gibi birer topluluktur." (En'am: 36)

"*Onları (hayvanları) kendilerinin (insanların) buyruğuna verdik. Kimisine binerler; kimisinin de etini yerler.*" (Yasin: 72)

"*..Demiri de indirdik. Görmediği halde kendisine (Allah'a) ve Peygamberine yardım edenleri Allah'ın belirlemesi için onda, şiddetli bir azap ve insanlar için faydalar vardır...*" (Hadid: 25)

" *Yeri bir beşik kılmadık mı? Dağları da birer kazık... Sizi de çift çift yarattık. Uykunuzu dinlenme kıldık; geceyi örtü kıldık. Gündüzü de geçimlik kıldık...Üstünüze de sapasağlam yedi kat bina ettik. Işık saçan bir de lamba yarattık. yoğun bulutlardan şarıl şarıl su indirdik. Onunla tane ve bitkiler çıkaralım diye.. ve birbirine girmiş sarmaş dolaş bahçeler...*" (Nebe: 6-16)

"*Zanlarınca, "Bu hayvanlar ve ekinler yasaktır. Dilediğimizden başkası yiyemez. Bunlar ise, sırtlarına yük vurmak haram olan hayvanlardır." derler. Allah'a iftira ederek, hayvanları keserken onun adını anmazlar. Allah onları uydurları şeyler sebebiyle cezalandıracaktır.*" (En'am:138)

C. TABİAT VE EVRENLE İLGİLİ AYETLER

Bunlar da dünya, semavat/gökler, ay, güneş, yıldızlar ve yaratılışları, toprak, dağlar, denizler, su yağmur, rüzgar, ateş, bitkiler, hayvanlar, kullanılan tabii ve suni aletler vs. den bahseden ayetler olarak sıralayabiliriz. Genel olarak bu ayetler, insanları düşündürmeye ve ibret almalarını sağlamaya yöneliktir. Bir kaç örnek vermek gerekirse:

"*İstirahat etmeniz için size geceyi yaratan, gündüzü de aydınlık yapan Allah'tır. Allah, insanlara karşı çok lütufkârdır. Fakat insanların çoğu şükretmezler.*

İşte O, her şeyin yaratıcısı, kendisinden başka ilah olmayan Rabbimiz Allah'tır. Nasıl aldatılıyorsunuz? Allah'ın ayetlerini kasten inkar edenler işte böyle aldatılıyorlar."(Mü'min: 61-63)

"*Onlara bir ibret de ölü topraktır. Biz, onu diriltip, ondan yedikleri ekin çıkarırız. Yine orada, hurma ve üzüm bahçeleri yetiştiririz. Aralarından da pınarlar fışkırtırız. Ürünlerinden ve yetiştirdiklerinden yesinler diye. Hâlâ şükretmiyorlar mı? Yeryüzünde biten şeylerden, kendi cinslerinden ve daha bilmedikleri şeylerden çift çift yaratan yücedir, noksan vasıflardan uzaktır.*"(Yasin: 33-36)

"*Gece de onlar için bir işarettir. Gündüzü ondan çekeriz. Karanlıklar içinde kalırlar.*

Güneş de karar kılacağı yere akıp gider. Bu, üstün güçlü ve her şeyi bilenin takdiridir. Ay'a da duraklar belirledik ki sonunda kuru bir hurma dalı gibi olur.

Ne güneşin aya yetişmesi mümkündür. Ne de gündüzün geceyi geçmesi. Her biri bir yörüngede yüzerler."(Yasin: 37-40)

D. TOPLUMSAL HAYATLA İLGİLİ AYETLER

Bunlar da; insanların tarihini, toplumları, toplum yapısının özelliklerini ve fonksiyonlarını, insanlar arası ilişkileri, aile hayatı, akraba ilişkileri, çevre, kavim, yönetim ve yöneticiler, ekonomi ve ekonomik ilişkiler, ordu ve askeri hareketler, savaşlar, kültür eğitim, sanat vs. den ve bunların hukuklarından bahseden ayetlerdir.

Kur'an bunların Allah'ın istediği bir şekilde nasıl sistematize edilmesi gerektiğini pratik olarak gösterir.

Bu konularla ilgili ayetlere bilhassa Medine döneminde inen surelerde rastlarız. Hatta Medine döneminin surelerinin temelini bu konular oluşturur diyebiliriz. İşte her bir konu ile ilgili örnek bir kaç ayet:

a. Tarih:

"*Bunlar gerçeği açıklayan kitabın ayetleridir. Biz onu anlayasınız diye Arapça bir Kur'an olarak indirdik. Biz bu Kur'an'ı vahyederek, sana en güzel kıssaları anlatıyoruz. Oysa sen daha önce bunları bilmezdin. Hani Yusuf Babasına: "Babacığım, rüyamda on bir yıldız, güneş ve ayın beni saygıyla selamladığını gördüm...*" (Yusuf: 4)
"*İbrahim ve İsmail, Kabe'nin temellerini yükseltiyordu...*" (Bakara: 127)

"*Rabbin neler yaptı görmedin mi Ad kavmine?*

Sütunlar sahibi İrem'e, Şehirler arasında bir benzeri yaratılmamıştı..

Ve vadide kayalar oyan Semud'a...

Kazıklar/pramitler sahibi Firavun'a... Onlar ülkelerde azmışlardı. Oralarda fesadı çoğaltmışlardı. Rabbin de onlara azap kırbacı yağdırdı." (Fecr: 6-13)

b. Sosyoloji:

"*Ey iman edenler, eğer size bir fasık bir haber getirirse, cahillikle bir topluluğa kötülük etmemk için o haberi iyice araştırın. Yoksa sonra yaptığınıza pişman olursunuz."* (Hucurat:6)

"Bir topluluk diğer bir toplulukla alay etmesin. Alay edilenlerin alay edenlerden daha hayırlı olması mümkündür. Kadınlar da başka kadınlarla alay etmesin.Belki de onlar bunlardan daha hayırlıdır. Birbirinizde eksiklikler aramayın. Birbirinizi kötü isimlerle çağırmayın..." (Hucurat: 11)

c. Siyaset:

"*Ey İman edenler, mü'minleri bırakıp kafirleri veli edinmeyin..*" (Nisa: 144)

"Ey İman edenler, Yeryüzünde adaleti ayakta tutan hakimler olun. Kendiniz, ana babanız ve yakınlarınız aleyhinde bile olsa bile... Yine ister zengin olsun ister fakir, Allah onlara daha yakındır. Adaletinizde heveslere uymayın..." (Nisa: 135)

"Onların işleri aralarında şura iledir." (Şura: 38)

“Ey iman edenler, Allah’a itaat edin, Peygamberine ve sizden olan emir sahiplerine itaat edin...” (Nisa: 59)

d. Ekonomi:

“Ölçüde eğrilik yapmayın, doğru tartın eksik tartmayın.” (Rahman: 8-9)

“Allah’ın kasaba halkından Resulü’ne verdiği ganimetler, içinizden yalnız zenginler arasındadolaşan bir devlet/güç olmasın...” (Haşr: 7)

e. Askeri:

“Sizden “boş yere kanınızı akıtmayın, birbirinizi yurdunuzdan çıkarmayın” diye söz almıştık. Sonra siz de söz vermiştiniz ve hala da buna şahitlik ediyorsunuz. Buna rağmen, yine de birbirinizi öldüren ve aranızdan bir grubu yurtlarından süren, onlara karşı günah ve düşmanlıkta birleşen, onları çıkarmak haramken, size esir olarak geldiklerinde fidyelerini veren kimselersiniz...” (Bakara:84-85)

“Allah mü’minlerden canlarını ve mallarını cennet karşılığında satın almıştır.Onlar Allah yolunda savaşarak öldürürler veya öldürülürler...” (Tevbe: 111)

“Sizinle savaşan müşriklerle siz de topyekün savaşın...” (Tevbe: 36)

f. Bilim/Kültür:

“Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?” (Zümer: 9)

“Bilmediğin bir şeyin ardına düşme, doğrusu kulak, göz ve kalp bunların hepsi o şeyden sorumlu olur. Yeryüzünde böbürlenerek yürüme, çünkü sen ne yeri delebilirsin ne de boyca dağlara erişebilirsin...” (İsra: 36-37)

“Oku, Rabbin sonsuz cömerttir. Kalemle öğreten, insana bilmediğini öğretendir...” (Alak: 3-5)

g. Sanat:

“Süleyman’a da, sabah gidişi bir ay, akşam dönüşü de bir ay süren rüzgarı verdik.Ona bakırı su gibi akıttık...” (Sebe:12)

“Onlar, onun için ne dilerse; kaleler, heykeller, büyük havuzlar gibi çanaklar ve sabit kazanlar yaparlardı.” (Sebe:13)

“Ona köşke gir denildi. Orayı görünce derin su sandı ve eteğini topladı. Süleyman:

-Bu camdan yapılmış bir köşktür, dedi..” (Sebe:44)

h. Hukuk:

“Rabbim adaleti emretti.” (A’raf: 29)

“Kısasta sizin için hayat vardır.” (Bakara: 179)

“Aranızda birbirinizin mallarını haksız olarak yemeyin. Bildiğiniz halde insanların mallarından bir kısmını günahı gerektirecek şekilde yemek için onu hakimlere (rüşvet olarak) aktarmayın.” (Bakara: 188)

“Zina eden kadın ve zina eden erkeğin her birine yüz değnek vurun...” (Nur: 2)

E. METAFİZİK VARLIKLAR (MELEK, ŞEYTAN, CİN)

Bunlar insanların göremedikleri fakat çeşitli şekillerde hayatlarını etkileyen varlıklardır. Melekler, hem kainattaki düzeni Allah'ın emriyle ayakta tutar; hem de her zaman onları korur ve onlara yardım ederler, onları hayra teşvik ederler. Şeytan ise cinlerden bir ifrit/şirretli ve zararlı bir cins olarak, insanı sürekli Allah'ın yolundan çıkarmak için ona vesevese verir ve kendisine uyan cin ve insan yandaşları ile cehenneme yolcu arar. Cinler ise, insanlar gibi mükellef tutulmuş, gözümüzle göremediğimiz ateşten yaratılmış varlıklardır. İnsanlara etkisi sadece vesvese vermek yoluyla onu bazı işleri yapmaya sürüklemektedir. Mü'min ve kafir olmak üzere insan gibi iki ayrı grubu vardır. İnsanların hayatına direkt müdaheleleri söz konusu olamaz. Cinlerle, şeytanlarla ilişkiye girenler ancak kafirler ve azgın insanlardır. (1) Müslüman onların şerrinden ve yanında bulunmasından Allah'a sığınır. Onları veli edinmeyenler üzerinde hiç bir güçleri yoktur.(2)

F. RESULLER VE SALİH KULLAR

Bunlar da; Allah'ın insanları uyarmak ve onlara nasıl yaşamaları gerektiğini, önce kendileri örnek olarak yaşayarak göstermek için, yine insanlar arasından seçtiği örnek kullardan bahseden ayetlerdir. Bu ayetler onların vasıflarını, kimliklerini, görevlerini ve örnek hayatlarından tabloları bize verir, onları bize tanıtır ve onlar gibi yaşamamızı ister. Örnek kulların temel vasıflarını sıralarsak:

1. Mü'min
2. Muttaki
3. Muhlis
4. Salih
5. Sadık
6. Hanif
7. Muhsin
8. Münib
9. Mücahid
10. Şehid
11. Alim
12. Rasih
13. Adil vb. gibi vasıflardır.

G. KÖTÜLÜK ÖRNEKLERİ İSYANCI KULLAR

Bunlar, Allah'ın yasakladığını yaptıkları için doğru ve iyilikten sapan, kötülüğü tercih edenlerden bahseden ayetlerdir. Burada hem onların yaptıkları kötülükler dile getirilir ve hem de Allah'ın onlara uyarı, hatırlatma, tehdit ve vereceği cezadan bahsedilir. İnsanalrın bu duruma düşmemesi için yapmaları gereken şeyler anlatılır veya ima edilir. Kötülük odakları diyebileceğimiz bu kimseleri genel olarak tasnif edersek:

a. Kafir,

b. Müşrik,

c. Münafık,

d. Zalim,

e. Fasık-Facir,

f. Müfsit,

g. Tağut,

h. Müstekbir,

i. Şeytanın evliyaları,

k. Allah'ın lanet ettiği kimseler,

l. Allah'ın ayetlerinden sıyrılıp, bilgisine rağmen sapanlar/ mürted vs.Bu şahıslarla beraber, onların fiilleri:

Kafirin küfrü ve inkarı, Müşrikin şirki, Münafığın nifakı, Zalimin zulmü, Fasık ve Facirin fısk u fücuru, Müfsidin ifsadı, fesadı, Tağutun tuğyanı, müstekbirin büyüklük taslaması, şeytanın evliyalarının ayetleri arkalarına atarak yoldan çıkmaları, cahilin cehaleti vb. de ayetler içerisinde işlenir.

Örnek: "*Yüzleri cehennem ateşinde çevrildiği gün, derler ki: 'Keşke Allah'a itaat etseydik, keşke Resul'e itaat etseydik. Rabbimiz, biz, büyüklerimize ve yöneticilermize uymuştuk. Onlar da bizi yoldan saptırdılar.*" (Ahzab:66-67) Ayeti Kerimesini okurken dikkat etmemiz gereken konu bu sapanların kimler olduğunu bu sapışlarında bir kasıt olup olmadığını ve sapmalarına neyin sebep olduğunu bilmektir. Bunlar yüce ve yönetici tanıdıkları kimselere körü körüne itaat ettikleri için cehaletleri yüzünden sapan kimselerdir. Körü körüne itaatin insanı cehennemin ateşi ile karşı karşıya bırakacağını bize hatırlatmakta ve bu cezaya çarptırılmamamız için dikkat etlmemiz gerektiğini göstererek uyarmaktadır. "*Allah'tan başkasına yalvarıp/dua edenden daha sapık kim vardır?*" (Ahkaf:5) Ayetini tahlil ettiğimizde ise sapıklık çeşitlerinden ve en önemlilerinden birinin de Allah'tan başkasına el açıp, dua etmek ve yardım dilemek olduğunu görürüz.

"*Mü'minlerle beraber oldukları zaman: 'İman ettik.' derler; Kendi şeytanları ile başbaşa kalınca: 'Biz sizlerleyiz, onlarla sadece dalga geçiyoruz.' derler.*" (Bakara:14) Ayetinde de münafıkların bir özelliğini tesbit edebiliriz. Kur'an'ı baştan sona okurken bu gruba giren ayetleri böyle bir dikkatle tasnif edebiliriz.

H. HELAK, KIYAMET, AHİRET VE SONUÇ

İnsanın, dünyanın ve evrenin nasıl bir sona doğru gittiğini anlatan kıyameti, insanların yeniden dirilişlerini hesap gününü cehennemi tasvir eden ayetleri de bir başka grupta tasnif edebiliriz:

a. Helak:

İnsanların suçları dolayısıyla Allah'ın onları daha bu dünyada iken cesalandırma ve yıkıma uğratıp, yok etme kanunu.

b. Kıyamet:

Umumi yok oluş ve ardından bütün insanaların yeniden dirilip hesap için toparlanması.

c. Hesap günü: Yevmiddin, iyilerin ve kötülerin, iyiliklerin ve kötülüklerin belirleneceği gün herkesin ne yaptığının hesabının sorulacağı ve hiç kimseye haksızlık edilmeyeceği ölçünün tam tutulacağı gün.

d. Cennet: İyilerin, mü'minlerin ve salih amel işleyenlerin gideceği mükafat yeri. Ebedi istirahat mekanları ve oranın özellikleri, oradaki hayatın tasviri.

e. Cehennem: Kötülerin kafir, müşrik, münafık, zalim, fasık, facir ve diğer suçluların/mücrimlerin gideceği yer ve onun özellikleri, oradaki hayatı tasvir eden ayetler.

İ. ALLAH'IN KİTABLARI VE KUR'AN İLE İLGİLİ AYETLER

Allah'ın resulleri aracılığı ile insanlara gönderdiği mesajların içinde yer aldığı kitaplardan bahseden ayetler Kur'an'dan önceki kitablar, Tevrat, İncil ve Zebur'un tanıtıldığı ve Allah'tan geldiklerinin tastik edildiği ve onlarda açıklanan bazı ayetlerin verildiği ve insanların onları tahrif edişlerinden bahseden konuların yer aldığı ayetler ile, Kur'an ve onun özelliklerinden bahseden ayetlerdir.

Kur'an nedir ve nasıl nazil olmuştur? Hangi özelliklere sahiptir? Bozulması, tahrif edilmesi mümkün müdür? vb. konuları içerir. Geçen bölümlerde Kur'an'ı kendi dilinden tanımak gerekir demiştik. İşte Kur'an'ın kendisini bize tanıttığı ayetlerle biz onu, Rabbimizin bizden istediği gibi tanıyabiliriz. Bu grubta onu en doğru bir şekilde onu tanımak için, bu tür ayetleri özel olarak bir araya getirebiliriz.

BEŞİNCİ BÖLÜM

KUR'AN ARAŞTIRMALARININ DERECELERİ

KUR'AN ARAŞTIRMALARININ DERECELERİ

I. DERECE

Araştırmaya başlama ve genel bilgi edinme safhası ve metod:

A. USULÜ TANIMA

Kur'an'ın nasıl bir metodla okunması gerektiğini öğrenmek, Kur'an'ı en iyi bir şekilde anlamak için nasıl

bir yol izlenmesi gerektiğini tesbit etmek ilk safhanın birinci konusudur. Bizim bu kitapta vermeye çalıştığımız mesaj: Usulü tanıtmak ve Kur'an hakkında genel malumat vermektir.

Bu kitabı okumakla genel olarak usul bilgisine de sahip olmuş bulunacaksınız.

B. ÖN BİLGİ

Kur'an'ı okuma ihtiyacı hissetmeyen kimse elbette onu araştırma ve onda derinleşme ihtiyacı da hissetmeyecektir. Kur'an'ı rehber edinmek isteyen kimsenin Allah'ıc rab olarak tanıması ve O'na kulluk etme görevinde olduğunu hissetmesi gerekir. Bunun da ancak Allah'ın resulü ile gönderdiği ve tarih boyunca tahrif edilmeden gelen kitabını okumak, anlamak ve kavramakla mümkün olduğunu bilmelidir. O, Kur'an'ın hem fert ve hem de toplum hayatını düzenlediğini bilmelidir. İçinde yaşadığı toplumu anahatlarıyla tahlil edebilmeli ki Allah'ın kendisine yükleyeceği toplumsal hükümleri anlamakta ve kavramakta zorluk çekmesin. Toplum hakkında ilk bilgiler ilk okulda hayat bilgisi derslerinde verilmeye başlanır. Sosyal bilgiler adıyla devam eder. Bir toplumun ana unsurlarını öğrenmek açısından her hangi bir sosyoloji kitabını okumak ön bilgi için faydalıdır.

C. NÜZUL SIRASIYLA OKUMAK VE NOT TUTMAK

Kur'an'ı nazil olma sırasına göre okuyarak bu okuma esnasında not tutmamız çalışmamızı istenilen derecede faydalı kılar. Aşağıda vereceğimiz nuzül sırası tablosuna göre zamanında ve metoda uygun olarak çalışmanızı tavsiye ederiz. Bu metod örnek bir metoddur, daha farklı metodlarla da bu çalışma tamamlanabilir.Nuzül sırasına göre okuduğunuz bir surede önce Allahu Teala'nın bizden yapmamızı istediği bir şeyler olup olmadığına dikkat ediniz. Eğer varsa bunları elinizdeki bir dosya kağıdına Emirler başlığı altında madde madde ayet numaralarıyla birlikte yazınız. Sonra, Allahu Teala'nın bizden yapmamamızı istediği bir şeyler olup olmadığına dikkat ediniz. Varsa bunları da elinizdeki bir başka dosya kağıdına Yasaklar başlığı altında madde madde ayet numaralarıyla birlikte yazınız. Emirler ve Yasaklardan sonra okuduğunuz sureyi baştan sona tekrar düşünerek okuyunuz. Hangi konular üzerinde ağırlıklı olarak durduğunu ve asıl vurgulamak istediği konuların ne olduğunu anlamaya çalışınız. Bu konuları da ana başlıklarıyla ve özet olarak: Ana konular veya Surenin özeti başlığı altında yine madde madde, -gerekirse Kur'an konularına genel bir bakış konusunda verdiğimiz bilgilerden faydalanarak- tesbit ederiz. Her maddenin sonuna ayet numarasını koymayı unutmayınız ki ileriki araştırmalarda bunlardan faydalanmanız ve yerini

bulmanız kolay olsun. Özetleyecek olursak, bir sureyi üç ana gruba ayırarak:

1. Emirler,

2. Yasaklar

3. Ana konular/Surenin özeti olarak o sure ile ilgili ilk çalışmayı tamamlamış oluyoruz. Emir ve Yasakları Sûrenin özetinden ayrı bir madde olarak ele almamızın nedeni, dikkatlerimizi Rabbimizin bizden yapmamızı veya yapmamamızı istediği şeyler üzerine biraz daha yoğunlaştırarak, ne gibi mesuliyetlerimiz olduğunu iyice kavramaktır. Emir ve yasakları ikiye de ayırmamız mümkün, direkt emir ve yasaklar ile dolaylı emir ve yasaklar. Yani bazı ayetler direkt olarak 'Şunu yapınız', 'şunu yapmayınız.' derken bazı ayetler 'Şunu yapmadıkları için Allah onları cezalandırdı.' veya 'Şöyle yaptıkları için Allah onları cezalandırdı.' şeklinde dolaylı olarak yapılmasında veya terkinde ceza olan konuları açıklıyor. Dolayısıyla bu tür ayetleri de emir ve yasaklar grublarına alabiliriz. Surelerin özetini ve ana konularını tesbit etmekte Mevdudi'nin Tefhimul- Kur'an adlı eseri oldukça faydalıdır. Bunun dışında bütün tefsir kitablarının bölüm başlıkları bize bu konuda bir fikir verebilir. Fakat, hiç bir zaman kendimizi Kur'an dışında bir kitabla sınırlamadan faydalanmalıyız. Asıl dikkat noktamızı Kur'an'a yoğunlaştırmalıyız.

BİR ÖRNEK ÇALIŞMA

FURKAN SÛRESİ

EMİRLER

1. Kafirlere karşı bütün gücünle cihad et. (52. ayet)
2. Allah'a tevekkül et, O'nu hamd ile tesbih et.(58)
3. Rahmana secde et. (60)
4. Tevbe et ve salih amel işle. (71)

5 Boş ve kötü şeylere rastladığın zaman yüz çevir ve vakarla geç. (72)

6. Sabret. (75)

YASAKLAR

1. Kafirlere itaat etme. (52)
2. Allah'ın haram kıldığı cana kıyma. (68)
3. Zina etme. (68)
4. Yalan yere şahitlik etme. (72)
5. Rabbinin ayetleri sana hatırlatılınca onlara karşı kör ve sağır davranma. (73)

ANA KONULAR

1. Kur'an:

Kur'an furkandır. (hakkı batıldan ayıran ölçü) ve herkesi uyarmak için indirilmiştir. (1)

Allah'tan başka ilah tanıyanlar Kur'an hakkında: 'Bu sadece bir uydurmadır ve onun hazırlanmasında başka bir topluluk ona yardım etmiştir.' dediler. (4)

'Kur'an öncekilerin masallarıdır, başkalarına yazdırıp sabah akşam kendisine okunmaktadır.' dediler. (5)

Oysa O, göklerin ve yerin sırrını bilen tarafından indirilmiştir. (6)

Kıyamette Resul, milletim bu Kur'an'ı terketmişti / yaşamamıştı diyecek. (30)

O gün Kur'an'ı terk ederek kendine zulmeden kimse parmaklarını ısırıp 'Keşke Resulle beraber bir yol tutsaydım, falancayı dost edenmeseydim. Beni bana gelen Kur'an'dan o saptırdı.' diyecek. (27-29)

Kafirler, Kur'an'ın bir defada gelmesi gerektiğini savunurlar. Oysa Allah O'nu Resulünün kalbine yerleştirmek için yavaş yavaş, azar azar indirmiştir. (32)

2. Allah:

Göklerin ve yerin hükümranlığı O'nundur. Çocuk edinmemiştir. Hükümranlığında ortağı yoktur. Her şeyi yaratan O'dur. Yarattıklarını bir ölçüye göre takdir etmiş/düzenlemiştir. (2)

O, ölümsüzdür, diridir, ancak kendisine bağlanılır/ tevekkül edilir. O'na hamd edilir ve tesbih edilir/ her

şeyden müstağni ve yüceliği dile getirilir. Kullarının işlediği günahlardan haberdardır. Gökleri ve yeri ve bunların aralarındakileri altı günde/aşamada yaratmıştır. Sonra arşa hükmetmiştir. /istiva etmiştir.

Rahmandır/merhametli olandır. Gökte burçlar varetmiştir. Işık saçan güneş ve aydınlatan ayı yaratmıştır. Gece ile gündüzü ardı ardına O getirir. (58-62)

Göklerin ve yerin sırlarını bilir. (6)

3. Rasul:

Resulün yiyip içmesine, sokaklarda gezen bir insan olmasına, O'nunla beraber yanında görünen bir meleğin bulunmamasına şaştılar. ve ya kendisine hazineler ve bahçeler verilmesi gerektiğini zannettiler ve müminlere: “Siz sadece büyülenmiş bir adama uyuyorsunuz.” dediler. (7-8)

Senden önce gönderdiğimiz rasuller de yemek yer ve caddeler de gezerdi. (20)

Seni gördükleri zaman: “Allah'ın gönderdiği elçi bu mu?” diye alaya alırlar. (41)

Seni sadece müjdece ve uyarıcı olarak gönderdik. (56)

4. Şirk ve Müşrikler:

Allah'ı bırakıp, bir şey yaratmayan, bilakis kendileri yaratılmış olan, kendilerine zarar da fayda da veremeyen; öldürme, diriltme ve ölümden sonra tekrar neşretme gücüne sahip olamayan şeyleri veya kimseleri ilahlaştırdılar. (3)

Allah, onları ve kulluk ettiklerini toplar ve bu kulları siz mi saptırdınız yoksa kendileri mi yoldan saptılar?' der.

Onlar da: 'Haşa, seni bırakıp başka dostlar edinmek bize yaraşmaz, fakat sen onlara ve babalarına nimet verdin ve sonunda seni anmayı/ hatırlamayı unuttular.' diye karşılık verirler. (17-18)

Keşke, falancayı dost edinmeseydim. Beni bana gelen Kur'an'dan o saptırdı. (27-28)

İlahlarımız üzerinde direnmeseydik, doğrusu neredeyse bizi onlardan uzaklaştıracaktı.' derler. (42)

Allah'tan başka kendilerine fayda da zarar da veremeyen şeylere/kimselere kulluk ederler. Kafirler, Allah'a karşı yardımlaşırlar. (55)

5. İman, Mü'min ve Özellikleri:

Allah'a tevekkül etmek, O'na hamd ile tesbih etmek ve secde etmek. (58-60)

Yeryüzünde mütevazi yürümek, cahiller kendilerine laf attıkları vakit onlara 'selam' demek, Rab'lerine secde ve kıyam etmek. (63-64)

Allah ile beraber başka bir ilaha dua etmemek, Allah'ın haram kıldığı cana kıymamak, zina etmemek, tevbe etmek, iman edip, doğru hareket etmekle Allah'a yönelmek, yalan yere şahitlik etmemek, faydasız şeylerden yüz çevirip ve onlara yaklaşmamak, Rabbin ayetleri kendilerine okununca onlara karşı kör ve sağır davranmamak, Rab'lerinden 'eş ve çocuklarından gözlerinin aydınlığı olacak insanlar ihsan etmesini ve kendilerinin de muttakilere/ takva sahibi mü'minlere önder etmesini' isteyip, dua etmek, sabretmek, cehennem azabından Allah'a sığınmak, israf etmemek, cimrilik yapmamak, orta/ adil bir yol tutmak. (65-75)

6. İnsan:

İnsanı sudan yarattık, ona soy sop verdik. (54)

İnsanların çoğu nankörlük eder.(50)

7. Kafirler:

Zalimler, mü'minleri saptırmak için Peygamber hakkında 'Siz, büyülenmiş bir adama uyuyorsunuz.' derler.(8)

Kafirler, Allah'la karşılaşmayı, öldükten sonra dirilmeyi beklemezler/ummazlar. 'Bize ya melekler indirilmeli veya rabbimizi görmeliyiz.' derler. Büyüklenir, azgınlaşır ve haddi aşarlar. (21)

Söz dinliyor ve aklediyor gibi görünseler bile aslında dinlemez ve akletmezler. Bu halleriyle hayvanlara benzerler hatta onlardan da aşağıdırlar.(44)

'Rahman'a secdeye varın!' denilince, Rasul'e 'senin emrettiğine mi secde edeceğiz, Rahman da neymiş?' derler ve nefretleri artar. (60)

Saati/kıyameti yalanlarlar. (11)

8. Kıyamet, Cennet ve Cehennem:

O gün, gök beyaz bulutlar halinde parçalanacak ve melekler bölük bölük inecektir.(25)

Kıyameti yalanlayanlara çılgın alevli bir ateş hazırlamışızdır. Bu ateş onlara uzak bir yerden gözükünce, onun kaynamasını ve uğultusunu işitirler. Elleri boyunlarına bağlanarak dar bir yerden atılırlar. İşte o zaman orada hemen yok olup gitmeyi isterler. 'Bir kere yok olmayı değil, bir çok defa yok olmayı isteyin.' denir. (11-14)

Cehennemde yüzükoyun toplanacak olanların yerleri ne kötü, yolları ne sapıktır.(34)

Deki bu mu iyidir; yoksa muttakilere mukafaat ve ve gidilecek yer olarak söz verilen ebedi cennet mi? Temelli kalacakları cennette diledikleri şeyleri bulurlar. Bu Rabbinin vaadidir. (15-16)

9.Tarih:

Musa, Harun, ayetleri yalanlayan kavim, Nuh milleti ve başına gelenler, Ad, Semûd milletleri, Resslilerden ve onların helak edilişlerinden bahseden ayetler (35-39)

10. Tabiattan Misaller:

Gölgenin uzaması, güneşin delil kılınması, gece, gecenin örtü, uykunun rahatlık, gündüzün çalışma vakti, rüzgarların rahmet müjdecisi olarak gönderilmesi, ölü yerin diriltilmesi, yaratılmış canlılarınsulanması için yağmurun indirilişi, onun tertemiz oluşu (45-50)

Birinin suyu tatlı, diğerinin acı olan iki denizi salıverip, aralarına karışmayı önleyen bir sınır konulması, insanın sudan yaratılıp soy sop verilmesi (53-54) Gökte burçlar varedilmesi, ışık saçan güneş, aydınlatan ay, gece ile gündüzün ard arda gelmesi. (61-62)

D. İŞTİŞARE VE İCMA

Her müslüman kendi kitabı olan Kur’an-ı Kerim’i en iyi şekilde anlamak ve Allah’ın buyruklarını yerine getirmek ister. Ancak bireysel algılayış ve disiplinsiz çalışmalar iyi sonuçların alınmasına engel olabilir.

Ferdin kendini sorumluluğu ile başbaşa kaldığı zaman tembellik göstermesi, gevşek davranması ve şeytanın galip gelmesi daha kolay olur. Bunun için fert sorumluluğunu bir toplum içerisinde hissetmelidir. Toplum psikolojisi insana itici bir güç kazandırır. Görev, toplum veya grup içerisinde daha sağlıklı yerine getirililir. Bu sebeble Kur'an'ı anlamak, kavramak ve yaşamak zorunluluğu hisseden insanlar eğer ortak bir coğrafyada yaşıyorlarsa bir araya gelip, birbirlerini kontrol etmelidirler. Böylece hem düzensizlikten kurtulmuş, hem de bir dinamizm kazanmış olurlar. Zaten müslümanların kardeşliği yardımlaşma, hakkı ve sabrı tavsiyeleşmeyi gerektirir. (Maide:2, Asr: 3) Bunun ilk basamağı da kendi kitablarını, Alemlerin Rabbi olan Allah'ın buyruklarını anlama, kavrama ve yaşama hususunda olan yardımlaşmadır. Bu yardımlaşma, şartların elverdiği oranda, herkes belirli sûreleri evde işledikten sonra haftada, iki haftada veya ayda bir araya gelip çalışmalarını gözden geçirirler. Eksikliklerini birbirlerine hatırlatırlar ve birisinin unuttuğunu veya tam

anlamadığını bir başkası hatırlatır ve açıklar. Bilgi seviyesi farklı olanlar da seviyesi en ileri düzeyde olandan istifade ederek seviyelerini eşitlemeye ve ilerletmeye çalışırlar.Bu çalışmaların bir başka faydası da, herkesin ilgi ve dikkati başka başka konulardadır. Eğer herkes kendi kendine bu çalışmayı yürütecek olursa, bütün ayetlere yalnızca kendi perspektifinden, anlayışından yaklaşacağı için, yönlü bir yaklaşım olacak ve belki de kendisinin pek önem vermediği konuların, aslında daha çok üzerinde durulması gereken konular olduğunu bilemiyecektir. Fakat, farklı görüşlerdeki, ama gerçekten Kur'an'ı anlamak ve O'na göre hayatını yönlendirmek isteyen kimselerle bir araya gelindiğinde, kitap onları her yönüyle birleştirecek ve tek bir merkeze götürecektir. Düşüncelerini, inançlarını, ahlak ve karakterlerini ve hayatlarını arındıracak ve gerçekten Allah'ın istediği çizgiye getirecektir. Bu çalışma esnasında ayda, onbeş günde, haftada veya daha sık bir araya gelmenin yanında, çalışmayı tamamladıktan sonra da sonuç mütealası ile öğrenilenlerin pekiştirilmesi ve olgunlaştırılması, unutulmuş olanların yeniden hatırlanması sağlanmalıdır..

Bu sebeple Kur’an’ın belirli bir disiplin içinde bilimsel yöntemlerden de faydalanarak en verimli halde öğrenilebileceği ve bu yönde istekli olan insanlara danışmanlık hizmetlerinin verileceği bir “Kur’an’ı Anlama Enstitüsü” kurulmalıdır. Burada Kur’an üzerinde uzman öğretim görevlileri istihdam edilmelidir.

Bugün kur’an üzerindeki çok farklı ve bilimsel algılayıştan çok, politik angajman olarak sergilenen traji komik yorumlayış tarzları da böylece ortadan kalkabilir.

Üstelik bu kurum devlet millet kaynaşmasına çok büyük bir katkı da sağlar. Kur'an'ın birleştirici ve bütünleştirici havası, doğru ve yerli yerinde yorumlarla toplumsal uzlaşma için büyük bir motivasyon oluşturabilir..

Klasik anlamdaki Kur'an Kursları ve hafızlık müesseselerini bu Enstitü bünyesinde daha içerik kazanmış ve yoğunluğunu Kur'an'ın anlamına vermiş, faydalı birimler haline getirmek mümkündür.

Birinci safha çalışması neticesinde Kur'an, nüzul sırasına göre baştan sona bitirilmiş olur. Bunun için bir zamanlama yaparsak; altı ay Mekkî sureler, altı ay da Medenî sureler, düzenli bir proğramla tamamlanabilir. Bu da günde iki sayfadan daha az bir kısım tutar. Bu süre duruma göre uzatılabilir veya kısaltılabilir.

II. DERECE

İLERLEME VE TASNİF SAFHASI

A. ANA KONULARI, ANABAŞLIKLAR ALTINDA KUR'AN BÜTÜNLÜĞÜ İÇİNDE TASNİF ETMEK

Birinci safhada ana konular ve surenin özeti konusunda maddeler halinde tesbit edilen konular, ana başlıklar altında biraraya getirilir.

Mesela, Allahu Teala ile ilgili her surede maddeler halinde tesbit edilen ayetler, bir bütün olarak birleştirilir. Her suredeki bu kısımlar yeni bir çalışma ile bir araya getirildikten sonra konu kendi içinde tasnif edilir. Kur'an konularına genel bir bakış bölümünde bahsettiğimiz gibi bir tasnif de yapılabilir. Bundan daha teferruatlı bir tasnif de mümkündür.

Mesela, Allahu Teala'nın Kur'an'da geçen isimleritek tekbir başlık altında yeniden tasnif edilebilir.

B. BU TASNİFLERİ KARŞILAŞTIRMA VE KONTROL METODUYLA DİĞER ÇALIŞMACILARLA MÜTALÂ ETMEK

Her araştırmacı bu çalışlarını ister periyotik bir metodla, ister zaman ve imkan buldukça diğer araştırmacı arkadaşlarıyla karşılaştırır ve eksiklerini tamamlar, muhtemel yanlışlar izale edilir, üzerinde tartışılarak ortak sonuçlar elde edilir.

Böyle bir çalışmayı gerçekleştirebilmek için de Kur'an üzerine yapılmış tüm çalışmaları bir araya toplayan, Kur'an araştırmacılarını ve uzmanları arasında iyi bir diyalog ortamı sağlayacak Kur'an'ı Anlama Enstitüsü adıyla bir müessesenin kurulması gerekmektedir.

İhtiyacımız olan bir Kurum:

KUR'AN'I ANLAMA ENSTİTÜSÜ

Eğer, Kur'an'ı Anlama Enstitüsü kurulur ve ortak çalışma/araştırma mekanı oluşturulursa, özgürce yapılmış çalışmalar, bilimsel bir disiplin içerisinde yeniden gözden geçirilip, tartışılarak modern hayata katkı sağlayacak veriler haline getirilebilir.

Üstelik bu durum, toplumsal hayatta tüm müslümanların ortak değeri olan Kur'an'ı, birlikte algılama ve uygulama zemininin oluşmasına yardımcı olur. Hurafe ve cehaletten kaynaklanan yanlış ve zorbacı din anlayışlarının toplum üzerindeki etkisi de minumuma indirgenmiş olur.

Çünkü bu enstitüler, sadece üniversite öğrencilerine değil, tüm halka hizmet veren müesseseler olacaktır. Halkın katılımı ve katkısıyla yapılacak ve yürütülecektir. Mevcut Kur'an Kursu ve Hafızlık müesseselerini de bünyesinde barındırabilir ve onlara daha zengin ve bilimsel bir içerik kazandırabilir.

Bilimsellikten uzak, din adına yapılan dinin istismarına yönelik heraketlerin toplumdaki etikisini kırmak için, din düşmanlığına yönelmek, toplumsal barışı baltalayacak ve mevcut çatışmayı körükleyecek, toplumun manevi

dinamiklerini kıracak ve köreltecek, hoşgörü mahrumu yeni bir zorbalığın icadı olacaktır.

Bilgi çağını idrak ettiğimiz ve 21. yüzyıla girmek üzere olduğumuz şu günlerde hala ilkel kabilecilik dönemlerinde olduğu gibi, “uzlaşma, savaş!” ilkesiyle hareket etmek, küresel konjöktürdeki yerimizin hiç de iyi olmadığının bir göstergesi değil midir?

Bu enstitü, Kur’an araştırma ve çalışmaları projemize uygun olarak, üç aşamalı bir program uygulayabilir.

Birinci aşamada genel olarak Kur’an konusunda bilgi veren ve kur’an’ın içeriğini öğreten bir çalışma yapılır ve bu tüm halka açık olur.

İkinci aşamada ilerleme ve tasnif çalışmalarına yer verilir. Bu orta derece bir Kur’an çalışması olur. Bu çalışma genel bilgilenme üzerine değerlendirme ve geliştirme, bir nevi Kur’ani bilgileri güncelleştirme çalışması olur.

Üçüncü aşamada ise, uzmanlık çalışmalarına yer verilir. Kur’an’ın belli bir bölümü veya konusu üzerinde daha detaylı ve geleceğe ışık tutucu çalışmalar yapılabilir. Buna sadece bilimsel araştırma seviyesinde birikime sahip olanlar katılabilir.

III. DERECE

OLGUNLUK SAFHASI

A. NETİCELERİN KONTROL EDİLMESİ VE ORTAK KARARA VARMA

Bu aşama sonuç aşamasıdır. Elde edilen verilerin değerlendirilme ve uzmanlarıyla mütalaa edilerek icmaya varma aşamasıdır. Bu aşamada araştırmacılar Kur'an'ı en ince ayrıntısına kadar incelemişler ve mütahassıs olmuşlardır. İctihat hakkına sahip olurlar. Fakat, ictihat ferdi değil icmâîdir. O konunun müctehit müctehitlerinin ortak icmasıdır. Bu ortak icmaa muhtemel yanılgıları asgariye indirmek için şart olmalıdır. Böyle bir sistematize ile de gelişi güzel ve gayri ehil şahısların vereceği fetvalara itibar azaltılabilir.

B. ÇALIŞMA MEYVELERİNİN TOPLUMA SUNULMASI

Kendilerini kitap ilminin ve ona yardımcı ilimlerin detayları ve incelikleriyle muttasıf kılan bu rasih kimseler, çalışmalarının neticelerini hazırlayacakları ortak kitablar, ansiklopediler ve diğer basın yayın vasıtalarıyla halka sunarlar ve halkı aydınlatırlar. Böylece halk üzerinde ittifak edilmiş ve doğruluğuna daha çok güvenebilecekleri bilgilere ulaşmış olurlar.

ALTINCI BÖLÜM

YARDIMCI ÇALIŞMALAR

A. HADİS ÇALIŞMALARI

Bu çalışma üç aşamalıdır:

a. İlk Hadis Çalışması: Bu çalışmada kütübü sitteden ve muteber hadis kaynaklarından birisi okunur. Eğer Kur'an çalışması bir grup olarak yapılıyorsa, hadis kayankları araştırmacılar arasında taksim olunabilir. Herkes bir kaynağı inceleme ve inceleme konusu olarak alır. Bu çalışmada:

1. Kur'an'da beyan edilenleri destekleyen ve açıklayan hadisler,

2. Hadis usulü ve kritiği,

3. Kur'an'ın genel beyanına aykırı hadisler (uydurma sözler) tesbit edilir,

4. Kaynağın genel özeti ve ana konuları başlıklar halinde belirtilir.

b. İkinci Hadis Çalışması: Bu çalışmada da başka bir kaynak taranır ve doğru hadislerle, Kur'an'ın bütünlük ilkesinde bir yere yerleştirmek mümkün olmayan hadis diye yapılan uydurmalar birbirinden ayrılmaya çalışılır.

Tereddütlü hadisler üzerindetartışılır ve ortak kararlar alınmaya, ortak görüşler belirlenmeye çalışılır.

c. Üçüncü Hadis Çalışması: İkinci çalışmanın devamı ve okunmamış kaynakların okkunması, taranması, tasnif edilmesi ve topluma sunulması aşamasıdır.

B. TARİH VE SİYER ÇALIŞMALARI

a. İlk ve Genel Tarih ve Siyer Çalışması:

1. Resullah'ın hayatının seyrini;

I. Beşer olarak peygamberlik süresine kadar ahlaki özellikler, din görüşü, sosyal ve ekonomik ilişkiler, askeri, kültürel ve siyasi yönden incelenmesi,

II. Resul olarak vahiyle muhatap olması, daveti, dini, sosyal, hukuki, siyasi, ekonomik ve askeri gelişim çizgileriyle, diplomatik ve kültürel yönden incelenmesi,

III. Tesbit edilen bu çizgilerinin tarihi seyr içerisinde günümüze gelinceye kadar; devletler, gruplar, fırkalar ve halk tarafından ne ölçüde izlendiği ve sapıldığının tesbiti,

2. Diğer peygamberlerin Kur'an'da tasvir edilen çalışma ve karşılaştıkları durumları, ortak ve farklı yönlerini incelemek,

3. Tarihi seyri içerisinde ihlas ve şirkin mücadelesi ve neticelerini incelemek.

b. İkinci Tarih ve Siyer Çalışması:

Konularında uzman ve mütehassıs olacak alimlerin yapacağı çalışmadır. Belirli safhalar tesbit edilir ve bir ekip halinde çalışmalar yapılır. Bu sahalar:

1. Genel insanlık tarihi ve hak ile batıl kutuplarının mücadelesi,

2.Hz. Muhammet (sav.) ve İslamî hayat metodu ve örnek ilk nesil,

3. Emevi, Abbası dönemleri, İslamî olan ve olmayan yönleri,

4. Selçuklular ve zamanında ki devletler ve İslam'la irtibatları,

5. Osmanlılar ve İslami anlayışları, ilk dönemle son dönem arasındaki farklılıklar,

6. Çağdaş devletler ve İslamla irtibatları

c. İleri Tarih ve Siyer Çalışması:

Yukardaki sahaların birinde çalışmalar teksif edilerek sahasında ilerlemeler devam eder.

C. FIKIH ÇALIŞMALARI

a. İlk Fıkıh Çalışması:

Bu çalışma birinci Kur'an, hadis ve tarih çalışmalarından sonra yapılır.

1. Fıkıh hakkında genel bilgi ve usulü tanıma

2. Bir imamın hayatını, metodunu ve görüşlerini tanıma,

3. Bu çalışmaların ortak mütalaası

b. İkinci Fıkıh Çalışması:

Bu çalışma da ikinci Kur'an, hadis ve tarih çalışmasının ardından yapılır:

1. Fıkıh usulünü yeniden kritik ederek okumak,

2. İmamların ve mezheblerin ortak ve farklı ictihatlarını öğrenmek, bunların sebep ve sonuçlarını tesbit etmeye çalışmak

3. İçinde yaşadığımız çağın fıkhı problemlerini tesbit ve teşhise,bunları ana başlıklar halinde tasnife çalışmak. Bu problemlerle ilgili veriler ve belgeler toplamak.

c. İleri Fıkıh Çalışması:

Bu çalışma da üçüncü derecede Kur'an, Hadis ve tarih çalışmalarından sonra yapılır.

1. Çağın ihtiyaçlarına göre sosyal, siyasal, ekonomik, hukuki, askeri hükümleri tesbit ve ortak icma ictihadına varmak,

2. Bu ictihatları topluma takdim etmek ve halkı aydınlatmak ve bağlayıcı bir konuma getirmek.

Ferdi ictihatlardan mümkün olduğunca kaçmak gerekir. Çünkü yalnız başına fert bir konunun bir çok detayını görmeyebilir ve hata ihtimali fazladır. Uzman bir kadronun o konudaki ittifakı hem daha isabetli hem de daha bağlayıcı olur. Tabi bu söylediklerimiz temel konular için geçerlidir.

D. ÇAĞDAŞ BİLİMLER ÇALIŞMALARI

a. Birinci Safha:

Genel olarak dünyayı ve içinde yaşadığımız ortamı tanıma ve gelişen olayları takip, sebep ve sonuçlarını tahmin edebilme kabiliyetini geliştirme çalışmasıdır. Bu safhada dünyayı tanımak için coğrafya bilgileri, içinde yaşadığımız ortamı tanımak için sosyoloji bilgileri ve gelişen olayları takip edebilmek için; ekonomi, savunma, siyaset, felsefe, basın-yayın/habercilik, psikoloji ve pedagoji bilgileri geliştirilir.

b. İkinci Safha:

Bu konuların birinde mütehassıs olmak için bir saha tesbit edilir ve o saha ile ilgili araştırmalar yapılır.Bu yardımcı çalışmaların birinci aşaması her Kur'an araştırmacısı için gerekli ve çok faydalı ise de bu çalışmaların ileri safhaları tamamlayıp ihtisas sahibi olmaları gerekmez. Bunlar o sahalara ilgi duyan belirli bir kısım araştırmacı tarafından üstlenildiği takdirde diğerlerinin üzerlerinden farziyeti düşen farzı kifaye diyebileceğimiz çalışmalardır.

KUR'AN KAVRAMLARI SÖZLÜĞÜ

A

A'la: En yüce

A'raf: Cennet ile cehennem arasında bir geçiş noktası, oradan geçerken insanlar hem cehennemlikleri görecek hem de cennettekileri görecektir. Bu geçiş sürecinden bahseden ayetler A'raf Sûresine isim vermiştir.

Arafat: Hacda vakfe yapılan yer

Abd: Kul, köle

Abdest: Namaz kılmak için yapılan temizlik, ellerin yıkanması, ağıza ve burna üç kez su verip, çıkarma, yüzü ve kolları dirseklere kadar yıkamak, başı mest edip, ayakları da topuklara kadar yıkamak suretiyle alınır.

Abese: Yüz ekşitmek, hoşnutsuzluğunu belirtmek anlamına gelir. Hz. Muhammed'e gözleri görmeyen bir adam gelip, dini öğrenmek istediğini belirtmiş, Hz. Peygamberin o sıra Mekke'nin ileri gelenleri ile görüşüyor olması dolayısıyla onun oraya gelmesi hoşuna gitmemiş ve yüzünü ekşitmişti. Allahu Teala Abese Sûresi ile Hz. Muhammed (s.a.v.)'i uyarmıştı.

Âd: Eski devirlerde yaşamış bir toplum

Adiyât: Koşu atı anlamına gelir. Adalet: haksızlık yapmamak, orta yolu tutmak, hakkını vermek, doğruluk, eşitlik

Ahd: Anlaşma, söz verme, sözleşme

Ahiret: Son, ölümden sonraki hayat

Ahzab: Hizipler, gruplar anlamına gelir. Hendek Savaşında 10.000 civarında müşrik ve kafir toplayarak birlik oluşturup, İslam'ı, Hz. Muhammed'i ve müslümanları yok etmek için bir araya gelmişlerdi. Ancak sonuçta zafer Allah'ın izniyle mü'minlerin olmuştu.

Akit: Sözleşme

Alak: Yapışan, tutunan, empriyo halindeki hücre.

Âl-i Firavun: Firavun ailesi, hanedanlığı

Âl-i İmran: İmran Ailesi

Alim: bilgin, Allah'ın isimlerinden, her şeyi bilen

Allah: Yerleri ve gökleri, tüm evreni yaratıp, yaşatan ve hakimiyeti altında tutan tek ilahın adı. El- İlah

Ankebût: Örümcek

A'raf: cennet ile cehennem arasında bir geçiş yeri,

Arş: Taht, hakimiyet,

Ashab: Sahibler, dostlar, halk

Asr: Zaman, yüzyıl, ikindi vakti

Ayet: Belge, işaret, kur'an'ın cümleleri veya cümle toplulukları, Kur'an'da 6231 ayet vardır.

Azap: Ceza

Azer: Hz. İbrahim'in babasının adı.

Azil: Bırakma, özgürleştirme

Azim: Büyük, ulu

Aziz: Yüce, değerli, şerefli, onurlu, güçlü

B

Baal: Müşriklerin taptığı bir put adı

Bab: Kapı, bölüm, konu başlığı

Babil: Eski çağlarda bir başkent

Bağy: Azgınlık, taşkınlık, çekememezlik

Bakara: Sığır, inek

Ba's: Yeniden diriliş, gönderme, gönderiş

Basir: Gören, ileriyi gören

Basiret: İleri görüşlülük

Batıl: Aslı olmayan, gerçek dışı,

Batın: İç, karın, gizleyen

Bedi': Bir örneği olmadan, eşsiz ve benzersiz olarak yaratan

Bedir : Ay'ın dolunay hali, Mekke ile Medine arasında bir mevki, Hz. Peygamberin müşriklerle yaptığı savaşa verilen ad.

Belağat: açıklık, edebî,

Beled: Belde, şehir

Beni adem: Adem oğlu, insan

Bereket: Nimette bolluk ve iyilik

Berr: İyilik

Beşer: İnsan

Beyan: Açıklama

Beyt: Ev, beytullah: kabe

Beyyine: Açıklama, belge

Bid'at: Sonradan çıkan, türedi

Birr: İyilik,

Burhan: Belge

Buruc: Burçlar

C

Cahil: Bilgisiz, ilmi olmayan

Cahîm: Cehennem ateşi

Caiz: Yapılmasında dinen bir sakınca olmayan şey

Calut: Talut ile savaşan kafir komutanın ismi, davut aleyhisselam tarafından öldürülmüştür.

Casiye: Diz üstü yere yığılma, yer çökme

Cebbar: Allah'ın isimlerinden, her şeyi yapmaya muktedir, zor kullanan

Cebel: Dağ

Cedd: Dede, ata

Cedel: Tartışma, mücadele

Cefa: Eziyet

Cehd: Gayret, çaba

Cehennem: Günahkarların ahirette ateşle cazalandırılacağı mekanın ismi

Cehl: Cehalet, cahillik, bilgisizlik

Cehr: Açıklık

Celal: Büyüklük, ululuk, kuvvetlilik, yücelik

Celd: Değnek

Cemaat: Toplum

Cemi: Çoğul

Cenah: Taraf, yan

Cennet: Bahçe, mü'minlerin dünyada yaptıkları iyiliklerin karşılığı olarak, ahirette Allah tarafından ödüllendirilecekleri mekanın genel adı. İçinde her türlü nimetin bulunduğu bahçeler, bağlar, ırmaklar ve hizmetçilerle dolu köşkler vs.

Ceza: Karşılık, suçun cezası: cehennem, iyiliğin cezası: cennet

Cibriyl: Cebrail, hz. Muhammed (s.A.V.)'e ve diğer peygamberlere vahiy getiren melek

Cibt: Put, sihir, sihirbaz, hayırsız, Allah'tan başka tapılan her şey

Cidal: Mücadele, tartışma, boş tartışma

Cihad: Gayret sarfetme, Allah yolunda mücadele etme, ibadet maksadıyla yapılan her türlü çalışma; elle, dille, malla ve bedenle yapılan tüm faliyetler

Cünah: Günah, suç

Cünd: Ordu

Cürüm: Suç, günah

Cüz: Bölüm, kısım, kur'an 30 cüzdür. (her 20 sayfaya bir cüz denir.)

D

Dalalet: Sapıklık, yoldan çıkma

Darr: Yurt, ev, ülke

Delalet: İşaret, yol gösterme

Devlet: Güç,

Din: Kanun, yasa, hüküm

Din günü: İnsanların dünyada yaptıklarından hesaba çekilecekleri gün

Duhâ: Kuşluk vakti

Duhân: Duman, gaz

E

Ehl: Sahip, halk, uzman

Emâni: Gerçek dışı, kuruntu ve uydurma bilgi kırıntıları

En'am: Dört ayaklı evcil hayvanlar, nimetler

Enbiya: (Nebi kelimesinin çoğulu) Haberciler, peygamberler

Enfal: Ganimetler

Evliya: (Veli kelimesinin çoğulu) veliler, dostlar, sahipler, yöneticiler, koruyucular

F

Fahşa: Kötülük, ahlaksızlık

Faiz: Fazlalık, artış, iki aynı şeyin alış verişinde bir şey karşılığı olmadan alınan veya verilen fazlalık

Fal okları: Eskiden müşrik arapların bir şeyi yapıp yapmama konusunda karar vermek için başvurdukları yollardan biri, birisinde evet, diğerinde hayır yazan iki oktan hangisi çıkarsa ona göre karar verirlermiş

Fani: Gelip geçici, sonlu

Farz: Yapılması Allah tarafından emredilmiş görev

Fasık: Yoldan çıkan, Allah'ın buyruklarını uygulamayan,

Fatır: Bir şeyi hiç yoktan vareden, yaratan

Fatiha: Açış, başlangıç

Fe'âlin limâ yüriyd: Ne isterse yapan, Dilediğini yapan ve kimseye karşı bir sorumluluğu olmayan anlamında Allah'ın bir ismi

Felak: Sabah, bir şeyi yarmak ve birbirinden ayırmak, varlık

Felek: Yörünge, düzen

Fesat: Bozgunculuk

Fetva: sorulan soruyu cevaplama

Fısk: Fasıklık, yoldan çıkış, emirlere baş kaldırma

Firak: Ayrılık

Firavun: Kral, musa (a.S.) Döneminde yaşayan bir kral

Fitne: İmtihan, bozgunculuk, bir kimseyi dininden veya görüşünden döndürmek için işkence etmek

Fuhuş: Taşkınlık, ahlaksızlık çoğulu, fahşa'dır.

Furkan: Hakkı batıldan ayıran ölçü

Fussilet: Açıklanmış, ayrıntılı, tafsilatlı

Fücur: Namussuzluk, ahlaksızlık, haktan sapmak, azgınlık etmek

G

Gaflet: Dalgınlık, çeşitli nedenlerle unutma veya bilgisizlik, bilinçsizce hareket etmek, umursamazlık, doğruyu düşünmeden ve araştırmadan yaşamak

Gafur: Bağışlayıcı, affedici, günahları, suçları cezalandırmaktan vazgeçen

Ganimet: Savaşta elde edilen düşmanlara ait mallar

Gaşiye: Bürüyen, örten, her şeyi kaplayan anlamında kıyamet gününü işeret eder.

Gayb: Hazırda olmayan, görünmeyen, bilinmeyen, kayıp, saklı olan

Gazab: Öfke, kızgınlık, razı olmamak, intikam isteği

Gıybet: Birisinin arkasından konuşmak

Gusül: Yıkanmak

Günah: Dini yönden yapılması suç olan davranışlar

H

Had: Sınır, yasaklar, Allah'ın kanunları

Hadid: Demir

Hak: Doğru, gerçek, adalet, doğru karar, pay

Hakim: Eğemen, hükmeden, kanun koyan, yöneten

Hamd: Övgü, saygı ve itaat, razılık, hoşnutluk, takdir edilmesi gereken, hakkını teslim etmek

Hanif: Allah'a hiç bir şeyi şirk koşmadan inanan, inancını batıllardan uzuk tutan mü'min kimse

Haram: Yasak, yapılması yasaklanmış şey,

Haset: Çekememezlik, kıskançlık

Haşr: Toplanma, mahşer günü

Haşyet: Korku ve saygı ile çekinme

Hayız: Kadınların özel günleri, aybaşı hali

Helal: Serbest, yapılmasında bir günah olmayan

Hicr: Akıl, Vadil Kura yanında Semut Kavminin yaşadığı yer, hısımlık

Hidayet: Yol gösterme, doğru yol

Hikmet: İnce sebep, bir işin sebep sonuç ilişkisini kavrama

Hilm: Yumuşaklık

Hucurât: Odalar, hücreler, evler

Hudud: Had'din çoğulu, bkz. Had.

Huşu : Korku ve saygı

Hümeze: Başkalarını çekiştirip duran, diliyle iğneleyen, iftiracı

Hüsran: Zarara ve ziyana uğramak, kaybetmek

İ

İbadet: Kulluk, kölelik, hizmette emre itaatta ve saygıda devamlılık

İddet müddeti: Kadınlar boşandıklarında yeniden evlenebilmek için beklemeleri gereken süre, (hamile olmayanlar için dört ay on gün, hamileler için doğuruncaya kadar)

İdrak: kavrayış, anlayış

İffet: Namus

İfsat etmek: Bozmak, fesat çıkarmak

İhlas: Arınma, arındırma, saf, arı duru kılma, katışıklardan kurtarma

İhsan: İyilik yapmak

İlah: Yaratıcı, yaşatıcı ve yönetici, hüküm ko6yucu. Tanrı, tek ilah Allah'tır. Başka ilah yoktur.

İlim: Bilgi, İmam: öncü, önder, esas

İman: İnanmak, inanç

İnfak: Allah yolunma malın bir kısımını harcamak, yoksullara, yardıma ihtiyacı olanlara ve Allah yolunda çalışma yapanlara bağışlamak, sadaka vermek

İnfitâr: Ayrılma, yarılma

İnşikak: Ortadan ikiye ayrılma, iki parça olma

İnşirah: Genişleme, açılma, rahatlama

İrade: Dilemek, arzu, istek

İslam: Teslimiyet, selamete erme

İsrâ: Gece yürüyüşü

K

Kadir: Gücü yeten, güçlü

Kafir: İnanmayan, inkarcı

Kafirûn: İnanmayanlar, inkar edenler

Kahhar: Kahredici, yok edici

Kamer: Ay

Kariâ: Kıyamet

Karye: Kasaba, kent, ülke

Kasas: Kıssalar, hikayeler

Katl: Öldürme

Kavim: Toplum

Kehf: Mağara (Ashab-ı Kehf) Mağaraya gizlenen gençler)

Kevser: Çok şey

Kısas: Cezada karşılıklılık esası, suçluyu, işlediği suçun aynıyla cezalandırma

Kıstas: Ölçüt, bir şeyin değerini belirleyen ölçü

Kıtal: Savaş, karşılıklı vuruşma, birbirini öldürme

Kıyas: Karşılaştırma

Kuddüs: Yüce, çok kutsal

Kudret: Güç, kuvvet

Kur'an: Allah'ın hz. Muhammed (s.A.V.)'e indirdiği kitabın ismi, okuma

Küfr: Örtme, gizmele, inanmama, inkar

Külli şey: Her şey

L

Lağv: Eğlence

Lanet: Alçaklık, uzaklık, kovmak, hayırdan men etmek

Lât: Eski arapların putlarından birinin adı

Latif: Lütufta bulunan,

Leheb: Parıltı, parlak,

Lehv: Oyun, eğlence içinde olmak, boş arzu ve isteklere kapılmak, dünya hayatı, süsleri ve çekiciliği lehv olarak isimlendirilmiştir.

Levha: Üzerinde yazı yazılan geniş ve düz tahta, taş, kemik vb. madde, yazıt.

Levhi Mahfuz: Gizli yazıt, korunmuş yazıt

Levn: Renk,

Leyl: Gece

Lût: Hz. İbrahim Döneminde yaşamış bir peygamber

M

Mağfiret: Bağışlama, affetme, günahların örtülmesi

Mahrem: Saygın, korunmuş, hareminde olan, aileden

Maide: Sofra

Maruf: Bilinen, örfe uygun, iyi ve doğru olarak kabul edilen şeyler

Mâûn: Sadaka, küçük yardımlaşmalar

Meal: Yaklaşık anlam, tam karşılığı olmasa da anlatılmak istenen

Meâric: Yükseliş

Medyen: Hz. Salih Peygamber'in kavmi

Melek: Nuranî varlıklar, görevleri Allah'ın emirlerini yerine getirmek olan ve bundan asla dışarı çıkmayan varlıklar.

Menat: Cahiliye Arapları döneminde bir put adı

Mensuh: Nesh edilmiş, hükmü yürürlükten kaldırılmış

Merve: Kabe yakınlarında hacıların arasında sa'y ettikleri iki yerden birisi; diğeri Safa'dır.

Meryem: Hz. İsa'nın annesinin adı

Mescid: Cami, secde edilen, namaz kılınan, ibadet edilen yer

Mescid-i Aksa: Kudüs'te müslümanların ilk kıblesi olan mescid

Mescid-i Dırar: Münafıkların kurduğu, müslümanları bölmek, parçalamak ve onlara zarar vermeyi hedefliyen mescid, Hz. Peygamber tarafından yıktırılmıştır.

Mescid-i haram: Kâbe, beytullah, Müslümanların kıyamete kadar kıblesi olan mescid

Mescid-i Nebi: Medine’deki Peygamber mescidi, Peygamberimizin kabrinin yakınındaki mescid

Meşâiri'l-haram: Hac zamanında Kabe'de ziyaret edilecek muayyen yer. Cebeli Kuzah, Müzdelife gibi yerler

Mikail: Dört büyük melekten biri, Tabiat olaylarının idaresi ile görevli olduğu söylenen melek

Muâhede: Anlaşma, sözleşme

Muhacir: Hicret eden, vatanını terkedip, başka bir ülkeye sığınan sığınmacı

Muhkem: Hükmü açık olan, kesin, net,Muhsin: İyilik sahibi, iyi kimse

Muhkem: Sağlam, hükmü açık olan, muhkem ayetler, anlamları açık olan, anlamı üzerinde bir ihtilaf bulunmayan ayetlerdir.

Mustaz'af: Gücü elinden alınmış, gücsüz kalmış, sömürülmüş,

Mutaffifîn: Ölçü ve tartıyı eksik tutanlar

Mücahid: Cihad eden, mücadele eden, Allah yolunda malı ve canı ile uğraş veren, savaşan kimse

Müddessir: Örtüsüne, elbisesine bürünen

Mü'min: İnanan, güven veren

Münafık: İnanmak ile inkar arasında tereddütte kalan, bazen mü'minlerin yanında bazen de kafirlerin yanında yer alan, gerçek bir inanç ile inanmayıp, inanmış görünerek, mü'minleri aldatmaya çalışan

Münker: Kötülük, istenmeyen, dinen ve aklen kötü, sevimsiz bulunan her şey, insanlık tarafından kabul edilemez olan her türlü davranış ve tutum, Maruf'un (iyiliğin) tersi

Müsrif: İsraf eden, saçıp savuran

Müstağni: İhtiyaçsız olmak, zengin olmak, kimseye ihtiyacı olmayan, kendi kendine yeten

Müstekbir: Büyük olan, kendi kendine yeterli olan, büyüklüğü kendisinden olan, kendi kendine büyüklük taslayan

Müşrik: Şirk koşan, evrenin hakimiyet ve otoritesinde Allah ile beraber başka varlıklarda da güç ve kudret olabileceğine inanan

Müteşabih: Birbirine benzer, anlamı farklı şekillerde yorumlanabilecek, yanlış anlama çekilebilecek türdeki ayetler.

Mütref: Refah ve nimet içinde olan, güç ve zenginlik sahibi azgın, şımarık

Müzzemmil: Gizlenen, elbisesi içinde bürünüp yatan

N

Nafaka: Geçim icin yetecek kadar paranın ödenmesi

Nahl: Bal arısı

Nâs: İnsanlar

Nasara: Hıristiyanlar

Nasih: Nesh eden, bir hükmün uygulamasını bir başka hükümle geçersiz kılan

Nasr: Yardım, zafer

Naziât: Söküp alan, çıkaran

Nebe: Haber

Nebi: Haberci, peygamber

Necm: Yıldız

Neml: Karınca

Nisa: Kadınlar

Nüzul: İnme, Kur'an'ın Allah tarafından Peygamber'e inmesi

R

Ra'd: Gök gürültüsü

Rab: Sahip, eğiten, yetiştiren, ihtiyaçları gideren, koruyup , gözetleyen, kendisine karşı sorumlu olunan, efendi, hakim, kanun koyucu ve koyduğu kanunları uygulayıp, denetleyen

Rahim: Rahmeti çok olan, merhameti büyük olan, müminlere ahirette her türlü nimeti bahşedecek ve onları cehennem ateşinden koruyacak olan

Rahman: Rahmet edici, acıyan, bağışlayan, merhametli, bu dünyada inanan, inanmayan herkese bol bol veren

Rahmet: Hayır, iyilik ve nimet, bolluk

Raûf: Şefkat ve merhamet sahibi Allah

Resul: Elçi, Peygamber

Rezzak: Rızık veren, rızıklandıran, Kullarına rızık veren Allah'tır.

Rızık: Allah'ın verdiği nimet, yiyecek, içecek, giyecek ve her türlü lütuf

Riba: Faiz,

Risalet: Peygamberlik,

Riya: Gösteriş

Ruh: Allah'ın vahiylerini peygamberlere getiren Cebrail isimli melek, can,

Rusül: Elçiler, peygamberler

S

Safha: Aşama

Salat: Namaz, dua, rahmet

Salih: Doğru, uygun

Savm: Oruç, bir işten kendini tutmak, susmak

Semi: İşiten, Allah'ın mi olarak herşeyi duyan

Seyyie: Kötülük, günah

Sırat: YolSünnet: Uygulama, kanun, gidişat

Siyer: Hz. Peygamberin hayatını konu alan ilim dalı

Sûre: ayetler topluluğundan oluşan Kur'an'ın ana bölümleri, Kur'an'da 114 sure vardır.

Sünnet: Gidişat, adet, kanun, kural

Sünnetullah: Allah'ın kanunu, yasası

Ş

Şahid: Tanık, görmüş gibi inanan, kesin bilgi

Şakir: Şükreden, teşekkür eden

Şâri': Kanun koyucu

Şehid: Şahit, tanık, Çoğulu Şühedâ

Şems: Güneş

Şeriat: Kurallar bütünü, Şirk: Ortak koşma eylemi,

Şirk: Ortaklık, Allah'a denk, ortak ve benzer varlıklara inanmak

Şuârâ: Şairler

Şükr: Teşekkür etmek, karşılığını vermek

T

Tâbi: Uyan, yolundan giden

Tağut: Azgınlar, taşkınlık edenler, Allah'ın yasalarını çiğneyip, uygulamayanlar

Taharet: Temizlik, banyo yapmak

Tahrif: Bozma, dejenere

Tahrim: Haram kılmak

Takva: Korunma, Allah korkusu ve saygısı ile her türlü kötülük ve günahtan kendini korumak

Talak: Boşama

Tâlut: Allah'ın İsrail oğullarına seçtiği bir komutandır. Calut ile savaşmış ve onu yenmiştir. Calut'u da Talut'un ordusunda bulunan Davut Aleyhisselam öldürmüştür.

Tefsir: Yorum, açıklama, detaylı bilgi

Teğabûn: Aldanan, aldanmış

Tekâsur: Çoğalma, çokluk

Tekvîr: Dürme, dolama

Tereke: Miras, ölenin geride bıraktığı mal,

Tesbih: Eksik ve noksanlıklardan uzak olan,

Tevbe: Yönelmek, dönmek, pişman olmak

Teveccüh: Yönelmek

Tevekkül: Bağlanmak, vekil edinmek, güvenip, dayanma

Tevil: 1. Gerçek anlamını bulma 2. Saptırma, anlamını çarpıtma

Tevrat: Hz. Musa'ya indirilen kitap

Tevvâb: Tevbeleri çok kabul eden,

Teyemmüm: Abdest alacak su olmadığı veya abdest almayı önleyen bir durum bulunduğu zaman ellerin temiz toprağa vurularak yüze ve dirseklere kadar kollara sürülmesi ile yapılan bir ibadet,

Tilavet: Takip etme, okuma, özellikle Kur'an okuma, Kur'an'ı izleme, aktarma, uyma, tabi olma

Tîn: İncir

Tufan: Hz. Nuh Aleyhisselam döneminde meydana gelen ve tüm dünyanın su altında kalması olayının ismi

Tuğyan: Taşkınlık, azgınlık, tağutun fiili, Tûr: Dağ anlamına gelir, özellikle Sinâ Dağı için kullanılır.

U

Ulu'l-azm: Azamet sahibi, büyük, sebat ve sabır ehli, kararlılık gösterenler. Büyük peygamberler için kullanılır.

Ulu'l-emr: Emir ve yetki sahipleri,

Uzza: Lât, Menat gibi Cahiliye dönemi müşrik arapların putlarından birisidir.

Ümmet: Toplum

Ümmi: Okur yazar olmayan, kitapsız

Ümmül Kitap: Kitabın anası, esası, temelini oluşturan ayetler.

V

Vaad: Verilen söz, mükafaat verme sözü, cennet müjdesi

Vaid: Verilen ceza sözü, azapla uyarı, cehennem tehdidi

Vasat: Orta, adil,

Vecih: Yüz, yön

Vehim: Kuruntu

Veli: Sahip, koruyucu, dost, yönetici

Vesvese: Fısıltı, gizli ses, fiskos, insanın içine düşen şüphe, vehim

Y

Yakîn: Kesin bilgi, inanç, düşünce, ölüm

Ye'cüc ve Me'cüc: Kur'an'da adı geçen iki kabile ismi, Hz. Zulkarneyn Döneminde yaşadıkları ve Zulkarneyn'in başkalarının haklarına tecavüz edememeleri için etraflarına demirden set çekerek ablukaya aldığı belirtilen topluluklar.

Yemîn: Sağ yan, sağ, güç ve kudret, ant, sözün doğruluğuna birisini veya bir şeyi şahit tutma

Ye's: Ümitsizlik hali,

Z

Zaaf: Güç ve kuvvettin olmaması, zayıflık, eksiklik

Zâhir: Ortada olan, ortaya koyan

Zakkum: Cehennem yiyeceği, acı, kötü kokulu ve iğrenç bir yiyecek olarak cehennemliklere takdim edileceği Kur'an'da belirtiliyor.

Zan: Sanı, kesin bir bilgiye dayanmayan tahmin, düşünce

Zâriât: Tozutup, savuranlar

Zebani: Cehennemin bekçilerine verilen isim

Zebur: Hz. Davut Aleyhisselam'a indirilen kitap

Zekat: Arıtmak, malın bir kısmını Allah'ın belirlediği yerlere vermek, (Yoksullar, çalışamayacak durumda olanlar, yolda kalanlar, özgürlük için çalışanlar, zekatı toplamakla görevli olanlar, borçlular, Allah yolunda ve kalpleri İslam'a ısındırılanlar)

Zıhar: Bir adamın, eşini, annesinin yerine koyarak ondan boşanmak için bir vesile kılması, "senin sırtın bana annemin sırtı gibidir." demesi, eski arap geleneğinde olan bir bozuk ahlak örneği.

Zikir ehli: Kitap ehli, bir işi veya olayı bilenler, hatırlayanlar

Zikir: Anma, hatırlama, öğüt, düşünme, şeref, Tevrat'ın ve Kur'an-ı Kerim'in "öğüt veren kitap" anlamında adı.

Zillet: aşağılanma, rezil olma, ayağı kaymak,

Zilzal: Deprem, zelzele, sarsıntı

Ziynet: Kadınların süslenmek için taktıkları süs eşyaları

Zuhruf: Süs, ziynet, dünya süsü

Zu'l -intikam: İntikam alan, bir suçun cezasını veren

Zulm: Haksızlık,

Zulümat: Karanlıklar, aydınlığın tersi

Zümer: Bölükler, gruplar, kısımlar

KAYNAKÇA

el- Akberi, Hüseyin b. Abdullah, İmlau ma menne mâ menne bihirrahman, Lübnan, h.1399

el- Ahfeş, Meanil Kur'an, Beyrut, h. 1405

ez- Zemahşeri, Mahmut b. Ömer, Esasu'l- Belağa, Kahire, 1960

el- Keşşaf an hakaiki ğavamidi' d- Tenzil, Lübnan, h. 1407

Akdemir, Salih, Cumhuriyet Dönemi kur'an Tercümeleri, Akit, Yay. Ankara, 1989

Taberi Tefsiri, Lübnan, 1980

en- Nesefi,

İbn-i İshak, muhammed, Siyer, Konya, 1981

Kadı Beydavî, Envaru't- Tenzil, Beyrut, tarihsiz

el- İsfihanî, er- Rağib, el- Müfredat, İstanbul, 1986

Çanga, Mahmut, Kur'an-ı Kerim Lügatı, İstanbul, 1989

Keskioğlu, Osman, Nüzulünden itibaren Kur'an-ı Kerim Bilgileri, Ankara, 1987

Tefsirû Celâleyn, İstanbul, tarihsiz

Hans Wehr Dictionary of Modern Written Arabic, New York, 1976

Kutup Seyyid, Fizilal'i-l kur'an, hikmet Yayınları, İst, tarihsiz

Sarı, Mevlüt, el- Mevarid, Bahar Yay. İst, 1982

Abdulbaki, Muhammed Fuat, el- Mu'cemu'l- Müfehres, İst., 1984

Hamidullah, Muhammed, Kur'an-ı Kerim Tarihi, İfav , İst., 1993

Turgut, Ali, Tefsir Usulü ve Kaynakları, İfav, İst, 1991

Muhtar, Cemal, Lugati Ferişteoğlu ve Lugati Kanuni İlahi, İfav, İst, 1993